

FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U KRIZNIM UVJETIMA

Franić, Natalija

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:476347>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA
DRUŠTVA U KRIZNIM UVJETIMA**

Mentor:

Prof. dr. sc. Dejan Kružić

Student:

Natalija Franić

Split, svibanj 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. FILANTROPIJA I ZAKLADE U HRVATSKOJ.....	2
2.1. CIVILNO DRUŠTVO	2
2.2. FILANTROPIJA	3
2.3. DEFINICIJA ZAKLADE	4
3. FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	7
3.1. NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA.....	7
3.2. RAZVOJ FINACIJSKE PODRŠKE ZA ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA – NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA ...	9
3.3. DECENTRALIZIRANI MODEL FINANCIRANJA RAZVOJA	24
CIVILNOGA DRUŠTVA – „NAŠ DOPRINOS ZAJEDNICI“	24
3.4. FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U KRIZNIM UVJETIMA.....	26
4. PRIMJER ZAKLADE „KAJO DADIĆ“	31
4.1. ZAKLADA „KAJO DADIĆ“	31
4.2. DECENTRALIZIRANI MODEL	31
4.3. SURADNJA S MINISTARSTVOM SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH I... MINISTARSTVOM SOCIJALNE POLITIKE	32
4.4. RAZVOJ FILANTROPIJE	33
4.4.1. Izložba filantropa u Dalmaciji_2012. godina.....	33
4.4.2. Knjižica „Dobra djela 3.b“ (2013.-2014. godina)	34
4.4.3. Zajedno za zajednicu (2015. godina)	34
4.4.4. Filantropski fond.....	35
4.5. STUDIJA SLUČAJA – ZAKLADA „KAJO DADIĆ“	36
ZAKLJUČAK.....	54
LITERATURA.....	56
POPIS TABLICA	58
POPIS SLIKA	59
POPIS PRIKAZA	60

POPIS GRAFOVA	61
SAŽETAK	62
SUMMARY	63

1. UVOD

Predmet istraživanja ovog rada leži u činjenici da se u kriznim vremenima uglavnom režu troškovi. Postavlja se pitanje trebaju li se svi troškovi (jednako) rezati. Promatrajući civilno društvo i organizacije civilnog društva, odgovor na ovo pitanje je svakako ne. Upravo u teškim, kriznim vremenima, djelovanje organizacija civilnoga sektora je prijeko potrebno.

Civilno društvo se sastoji od akcija građana, ponekad pojedinačno, a najčešće unutar organizacija, usmjerenih poboljšanju lokalne zajednice i društva. Upravo takve akcije su temelj za demokraciju, ljudska prava, i zajednicu društva.

Cilj ovog rada je istražiti da li je i na koji način kriza utjecala na organizacije civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.

Pri izradi završnog rada korištene su metode indukcije, metoda deskripcije, kompilacije analize i metoda generalizacije. Podaci su u velikoj mjeri prikupljeni iz internih izvora Zaklade „Kajo Dadić“ iz Splita. Također se koristilo usmeno intervjuiranje zaposlenika zaklade i pojedinih organizacija civilnoga društva, najvećim djelom su to bile udruge.

Rad se sastoji od četiri dijela. U uvodnom dijelu definirani su predmet i cilj rada, objašnjena je struktura rada, te osnovne informacije o metodama kojima su prikupljeni podaci za izradu ovog rada.

U drugom dijelu rada objašnjeni su pojmovi kao što su: filantropija, civilno društvo i zaklade. Objašnjen je pojam filantropije te tko se može nazvati filantropom, zatim su razgraničeni pojmovi: civilno društvo, nevladine i neprofitne organizacije.

Treći dio rada pobliže opisuje razvoj Nacionalne zaklade civilnoga društva u razdoblju od deset godina. Kroz sam razvoj Nacionalne zaklade koja predstavlja javnu zakladu u Republici Hrvatskoj, može se pratiti i razvoj financijske podrške organizacijama civilnoga društva.

U četvrtom dijelu opisan je početak rada Zaklade „Kajo Dadić“, njeno djelovanje, te je u analizi slučaja, kroz natječaj „Naš doprinos zajednici“ prikazan proces dodjeljivanja financijskih potpora organizacijama civilnog društva.

2. FILANTROPIJA I ZAKLADE U HRVATSKOJ

2.1. CIVILNO DRUŠTVO

Na samom početku ovog rada, radi lakšeg razumijevanja terminologije koju ću koristiti u daljnjem tekstu, smatram kako je od velike važnosti razgraničiti pojmove kao što su:

- civilno društvo
- nevladine organizacije te
- neprofitne organizacije.

Nerijetko se termin „*civilno društvo*“ (lat. *civis* = građanin)¹ vezuje isključivo uz organizaciju različitih udruga. To je točno ukoliko civilno društvo promatramo isključivo u užem smislu. No u širem smislu, definicija civilnog društva obuhvaća puno veći broj organizacija. Kako navodi Zaklada za poticanje civilnog društva i razvoja civilnog društva: „Civilno društvo predstavlja skup građana koji se udružuju dobrovoljno radi zagovaranja svojih zajedničkih interesa. U svoje aktivnosti najčešće uključuju volontere. Podrazumijeva aktivno građanstvo koje želi i izaziva promjenu u svojoj lokalnoj zajednici i društvu.“² Sve institucije i skupine koje funkcioniraju potpuno odvojeno od države (tržišno - gospodarski akteri, nezavisni mediji, nezavisni stručnjaci, mreža dobrovoljnih udruženja...) su predstavnici civilnog društva.

Neprofitni sector obuhvaća neprofitne organizacije koje pružaju netržišna dobra ili usluge kućanstvima, tj. široj javnosti, osim onih koje kontrolira i uglavnom financira država, a njihovo je osnovno obilježje da ne mogu biti izvor dohotka ili dobiti jedinicama koje ih kontroliraju.³

Državne od nedržavnih/nevladinih neprofitnih organizacija razgraničava aspekt financiranja. Naime, državne NPO su u cijelosti financirane iz državnog proračuna dok nedržavne/nevladine NPO nisu. Predstavnici državnih NPO su tijela državne uprave i državne vlasti, tijela jedinica lokalne uprave i samouprave te druge pravne osobe koje se financiraju iz državnog proračuna, bilo kroz plaće i/ili ostale izdatke. Za razliku od

¹ Online rječnik; dostupno na: <http://onlinerjecnik.com/rjecnik/strane-rijeci/Ci/15> [pristupljeno 04.02.2016.]

² Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva; dostupno na: <http://www.civilnodrustvo-istra.hr/korisno/pojmovnik-civilnog-drustva> [pristupljeno 04.02.2016.]

³ Priopćenje, Državni zavod za statistiku; dostupno na: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/08-02-02_01_2015.htm [pristupljeno 04.02.2016.]

državnih, nedržavne/nevladine NPO se financiraju iz drugačijih oblika kao što su: članarine, dobrovoljni prilozi, donacije, prihodi od vlastite gospodarske djelatnosti itd. Takve organizacije su: različite političke organizacije i stranke, sindikati, vjerske zajednice, udruge građana te ostala društva, savezi i zajednice. Dakle, to su sve organizacije osnovane po posebnim propisima za koje proizlazi da su NPO s napomenom da se ne financiraju iz državnog proračuna.

2.2. FILANTROPIJA

Govoreći o filantropiji nerijetko se misli kako ona predstavlja velikodušno novčano darivanje u dobre, humanitarne svrhe. Istina je da se filantropija može iskazati i objasniti na mnogo načina. Ona ne predstavlja samo materijalna davanja ili ostavštinu u materijalnom obliku. Definicija Oxfordskog rječnika opisuje filantropiju kao “poticaj za dobrotvornu akciju”.⁴ U shvaćanju definicije svakako može pomoći i podrijetlo riječi. Filantropija (filein = ljubiti, antropos = čovjek) je riječ grčkoga podrijetla koju na hrvatski jezik prevodimo kao čovjekoljublje, dobrotvornost, dobrohotnost.⁵

Može se reći kako filantropiju osobno živimo svaki dan unutar vlastitih obitelji, ali i dragih prijatelja. U ovom radu fokusirat ću se na filantropiju kao grupno davanje s ciljem ulaganja u opće dobro. Naime, filantropija se može provoditi kroz individualna ili organizacijska davanja. Pri tom se u individualna davanja svrstava nesebično davanje osobe za druge pri čemu osoba koja daje zauzvrat dobije osjećaj zadovoljstva zbog učinjenog dobrog dijela. Bitno je napomenuti kako i malena akcija od strane pojedinca može izazvati velike promjene u životima osoba. Organizacijska davanja definirana su kroz organizacijske strukture čiji članovi imaju ciljeve i odgovornosti od općeg interesa te koji djeluju kao posrednici između javnih vlasti i građana. One su socijalni „magneti“ koji društvo drže zajedno. Neke od organizacija civilnoga društva su: zaklade, udruge, fundacije, ustanove (vrtići, škole, knjižnice i dr.), mjesni odbori.⁶

Europska zaklada za filantropiju i društveni razvoj daje definiciju suvremene filantropije kao aktivnosti pojedinca i grupe koji u organiziranim i poticajnim okolnostima na različite načine promoviraju i unaprjeđuju rad za opće dobro. Nadalje, organizirana filantropija manifestira se kroz **darivanje** novca i drugih materijalnih dobara u dobrotvorne svrhe, ali i **ulaganjem u zajednicu (darivanje ili ulaganje osobnog**

⁴ ZaDobroBIT.hr; dostupno na: <http://www.zadobrobit.hr> [pristupljeno 10.12.2015.]

⁵ Ibid.

⁶ Program Step; dostupno na: <http://www.programstep.info> [pristupljeno 25.11.2015.]

vremena, znanja i vještina kroz različite oblike volonterskog angažmana) na promišljen i organiziran način kroz zaklade i druge oblike neprofitnih organizacija i institucija.⁷

Razvoj filantropije možemo promatrati kroz primarne i sekundarne pretpostavke. Pri tom, primarne pretpostavke za razvoj filantropije u društvu su prvenstveno postojanje potrebe, zatim akumulirano financijsko bogatstvo te povoljno pravno i porezno okruženje. Sekundarne pretpostavke odnose se na samu tradiciju filantropije, stupanj povjerenja u društvo te tržišnu ekonomiju.

Iz navedenog možemo zaključiti kako je filantrop osoba koja uživa dok je drugima oko njega/nje dobro tj. pronalazi osobno zadovoljstvo ako je dobro drugima. Suprotno od filantropa je mizantrop – osoba koja uživa dok je svim drugima loše, ne prolazi osjećaj sućuti za druge koji su u nepovoljnom položaju te izbjegava društvo općenito jer ne pronalazi zadovoljstvo u njihovoj prisutnosti.

2.3. DEFINICIJA ZAKLADE

Kako navodi Europska zaklada za filantropiju i društveni razvoj: „Zaklada je imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe.“⁸

Za razliku od udruge, koja je pravna osoba članova, zaklada je pravna osoba imovine. Svoj pravni život zaklada dobiva osnivanjem i definiranjem njene svrhe. Od tog trenutka njeni osnivači ju više ne mogu rasformirati. Zaklade kao neovisno osnovane neprofitne organizacije s vlastitim izvorom sredstava se mogu podijeliti u nekoliko tipova. Treba napomenuti da postoje različite podjele zaklada, a klasificiraju se prema glavnom izvoru financiranja, sastavu upravnog odbora i distribuciji sredstava.

⁷ Europska zaklada za filantropiju i društveni razvoj; dostupno na: <http://europskazaklada-filantropija.hr/filantropija/> [pristupljeno 30.10.2015.]

⁸ Zakon o zakladama i fundacijama, I. Opće odredbe, Članak 2.; dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/164/Zakon-o-zakladama-i-fundacijama> [pristupljeno 29.11.2015.]

S obzirom na navedeno, EFC dijeli zaklade u četiri generalne kategorije:⁹

- 1) nezavisne zaklade,
- 2) korporativne zaklade,
- 3) vladine zaklade i
- 4) zaklade lokalnih zajednica.

Pri uspostavljanju tipologije EFC se vodio sa sljedeća tri kriterija:¹⁰

- gdje je izvor financijskih sredstava zaklade,
- tko donosi odluke i
- kako zaklada raspolaže financijskim sredstvima.

U praksi se najviše susreću tzv. „**nezavisne zaklade**“. Upravo iz samog naziva se može iščitati kako su to zaklade koje nisu osnovane, ni financirane od strane jednog tijela (države ili tvrtke).

U razvijenim zemljama je uobičajeno da zakladu osnivaju tvrtke ili korporacije. U Hrvatskoj je to rijedak slučaj. Takva zaklada pripada kategoriji „**korporativne zaklade**“. Tvrtke ili korporacije kao vlasnici i rukovoditelji, dodjeljuju tj. doniraju sredstva, ali se ona mogu prikupljati i iz drugih izvora. Često su sami ciljevi ovakve zaklade povezani sa samim poslovanjem tvrtke.

„**Vladine zaklade**“ za osnivače imaju općine, gradove, županije, nacionalne vlasti ili institucije pod ingerencijom vlasti. Njihovo osnivanje prate posebni zakonski okviri. Sredstva za rad su najčešće podrijetlom iz proračunskih sredstava.

„**Zaklade lokalne zajednice**“ predstavljaju posebnu kategoriju zaklada. Tijekom 80-ih i 90-ih godina prošlog stoljeća ovakav koncept se pokazao kako izvrstan u anglosaksonskim zemljama. Upravo to je izazvalo njihovo širenje i na ostatak svijeta. Svrha ovakve zaklade je prikupiti sredstva lokalne zajednice te potom ista usmjeriti u aktivnosti civilnih inicijativa s ciljem poboljšanja kvalitete života u lokalnim zajednicama.

Uz prethodno navedene kategorije zaklada, Europska zaklada za filantropiju i društveni razvoj navodi dodatne tipove zaklada: operativne zaklade koje provode vlastite programe, zaklade koje djeluju kroz dodjelu financijskih podrški putem javnih natječaja, zaklade koje djeluju za opće dobro te zaklade koje djeluju u privatne svrhe.¹¹

⁹ Zaklada “Uvijek sa srcem”;dostupno na: <http://www.zakladauvijekasrcem.hr/o-nama/vrsta-zaklade/> [pristupljeno 03.12.2015.]

¹⁰ Zaklada “Uvijek sa srcem”;dostupno na: <http://www.zakladauvijekasrcem.hr/o-nama/vrsta-zaklade/> [pristupljeno 03.12.2015.]

¹¹ Europska zaklada za filantropiju i društveni razvoj;dostupno na: <http://europskazaklada-filantropija.hr/filantropija/> [pristupljeno 29.02.2016.]

U prethodnom tekstu navedeni su razlozi, svrhe i ciljevi osnivanja zaklada, međutim prema Zakonu o zakladama i fundacijama, postoje razlozi zbog kojih rad same zaklade prestaje:¹²

- ✓ ako zaklada izgubi imovinu,
- ✓ ako njena imovina prestane biti dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade, a nema uvjeta za pretvorbu zaklade u fundaciju, ali se svrha zaklade može postići njenim prestankom i prijenosom zakladne imovine u neku drugu zakladu, koja služi istoj ili sličnoj svrsi, te
- ✓ ako svrha zaklade prestane biti općekorisna ili dobrotvorna ili je njezino ostvarivanje postalo nemoguće, pravno ili moralno nedopušteno.¹³

¹² Zakon o zakladama i fundacijama; dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/164/Zakon-o-zakladama-i-fundacijama>[pristupljeno 29.11.2015.]

¹³ Zakon o zakladama i fondacijama; dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/164/Zakon-o-zakladama-i-fundacijama>[pristupljeno 29.11.2015.]

3. FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Dana 16. listopada 2003. godine Hrvatski sabor je, prema posebnom zakonu (NN 173/03), osnovao Nacionalnu zakladu za razvoj civilnoga društva. Zaklada je osnovana kao javna zaklada s osnovnom svrhom promicanja i razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj. Iste godine, točnije 24. studenoga, zaklada je registrirana. Vrijednost osnivačkog uloga je 2 milijuna kuna s kontinuiranim priljevom sredstva od dijela prihoda od igara na sreću iz državnog proračuna.

Prema europskoj i svjetskoj klasifikaciji, zaklada pripada kategoriji javnih mješovitih zaklada koje kombiniraju programe dodjele financijskih potpora (grant giving foundations) i operativno provođenje aktivnosti u suradnji s drugim organizacijama (operative foundations)¹⁴

Grant giving foundations se provodi putem javnih natječaja za programska područja i to za:

- ✓ „Naš doprinos zajednici“ – razvoj građanskih inicijativa,
- ✓ „Zajedno za bolje“ – poticanje međusektorske suradnje i razvoj lokalne zajednice,
- ✓ Demokratizaciju i razvoj civilnoga društva,
- ✓ sudjelovanje na međunarodnim skupovima i za dolazak inozemnih stručnjaka u Hrvatsku, te
- ✓ institucionalne potpore razvoju i/ili stabilizaciju udruga.

Operative foundations provode se kroz pozive za iskaz interesa za suradnju u provođenju edukacijskih modula za jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva, volonterstvo, istraživanja za pozicioniranje razvoja civilnoga društva, te suradnju u provođenju medijskih projekata.

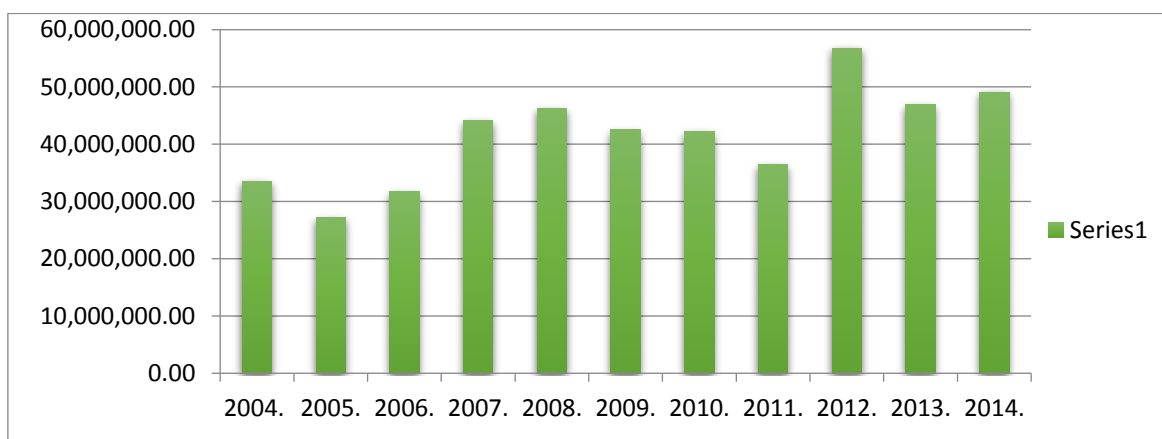
¹⁴ Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva; dostupno na:

http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/o_nama/godisnji_izvjestaj_o_radu/godisnji_izvjestaj_05.pdf
[pristupljeno 29.02.2016.]

U razdoblju od deset godina, dakle od 2004. – 2014. godine, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva provodila je razne natječeaje i potpore. Za potrebe ovo rada ću izdvojiti i detaljno analizirati samo neke od njih.

U strukturi prihoda Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva najvećim dijelom (promatrani period 2004.-2014. godina) su: prihodi iz Državnog proračuna (202.959.016,41 kuna), prihodi od igara na sreću (222.329.181,53 kuna), prihodi od upravljanja zakladnom imovinom (14.262.547,87 kuna) i prihodi od različitih suradnji (27,154.039,51 kuna) . Manji udio imaju: međunarodni ugovori (1.603.838,34 kuna), partnerski projekti (2.766.715,15 kuna), prihodi od kamata (3.582.315,94kuna), prihodi od tečajnih razlika (2.191.797.11 kuna), ostali prihodi - povrat sredstava, naknade u procesu javne nabave (2.296.670,71 kuna). Navedeno je vidljivo u Grafu 1.

Graf 1. Prihodi Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u razdoblju 2004.-2014. god.

Izvor: Rezultati istraživanja

U svom radu kao i prikupljanjima prihoda, Nacionalna zaklada se susreće s nemogućnošću dugotrajnog oslanjanja na sredstva iz državnog proračuna. Stoga je kao najodrživiji način stvaranja financijskih sredstava za financiranje organizacija civilnoga društva, kvalitetno upravljanje zakladnom imovinom.

3.2. RAZVOJ FINACIJSKE PODRŠKE ZA ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA – NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Organizacije civilnoga društva financiraju se od donacija, članarina, prodaje usluga te iz sredstava igara na sreću. Kroz povijest su se, u provedbi financiranja, pojavljivali brojni problemi. Glavni razlog je bila netransparentnost kriterija dodjele sredstava, osobito onih iz državnog proračuna. Upravo iz tog razloga, 2003. godine je osnovana Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva. U nastavku rada opisan je desetogodišnji razvoj same zaklade, a tim i razvoj financijske podrške organizacijama civilnoga društva (OCD).

✓ Godina 2004.

Kako sam ranije napomenula, zaklada je osnovana 2003. godine. Dakle 2004. godina je prva godina da ona djeluje kao javna zaklada. Sama inicijativa o osnivanju zaklade je pokrenuta 15. listopada 2001. na javnoj raspravi u Europskom domu u Zagrebu. Raspravu je organizirao Ured Vlade RH za udruge i to na temu: „Prijedlog Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara“¹⁵. Osnivanje zaklade omogućilo je Hrvatskoj da se pridruži zapadnoeuropskim zemljama kao i zemljama u tranzitu u kojima su se, djelovanjem ovakvih zaklada, unaprijedila ulaganja u razvoj civilnoga sektora. Osnivanjem, zaklada je postala prvi donator koji djeluje van struktura države. Osim sredstava koje je prikupila iz Državnog proračuna, iz djela prihoda od igara na sreću, zaklada je uspješno prikupila sredstva i iz međunarodnih izvora. Najznačajnija sredstva su iz bilateralnog DFID programa i CARDS program Europske unije. Zaklada je oformila četiri regionalna ureda (Čakovec, Osijek, Crikvenica i Zadar) s ciljem da suradnici i uredi u tim regijama budu prijelazni dio modela decentralizacije. Nakon ispunjena cilja, uredi prestaju s djelovanjem.

Ove godine zaklada je provodila natječaje:¹⁶

- ✓ „Naš doprinos zajednici“
- ✓ „Zajedno za bolje“,
- ✓ „Od ideje do razvoja“,
- ✓ „Demokracija i razvoj civilnoga društva“,

¹⁵ Godišnji izvještaj o radu za 2004. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 6

¹⁶ Godišnji izvještaj o radu za 2004. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 16

- ✓ Institucionalne potpore,
- ✓ Natječaj za programsko povezivanje udruga u Republici Hrvatskoj,
- ✓ posebni natječaji kojima se udrugama omogućavalo sufinanciranje za sudjelovanje na međunarodnim skupovima.

✓ **Godina 2005.**

U drugoj godini aktivnog djelovanja, zaklada je uvela brojna poboljšanja sustava djelovanja kao i brojna unaprjeđenja. Prema riječima upraviteljice zaklade, Cvijetane Plavša – Matić, godina 2005. je bila u znaku proceduralnog, upravljačkog, ljudskog, profesionalnog i programskog sazrijevanja.¹⁷ Uvedeni su dodatni mehanizmi za sprječavanje mogućeg sukoba interesa, uveden je novi poslovno informacijski sustav, te je pokrenut postupak pripreme za pribavljanje certifikata ISO 9001:2002. Nadalje, u vidu ostvarenja financijske samostalnosti, zaklada je uvela novi model upravljanja zakladnom imovinom. U ovoj godini, zaklada je raspisala četiri natječaja za dodjelu financijskih potpora organizacijama civilnoga društva koji se raspisuju jednom godišnje, te jedan natječaj koji je bio otvoren tijekom cijele godine.

- ✓ Jednom na godinu se se raspisali sljedeći natječaji:
- ✓ „Naš doprinos zajednici“ – PP-1,
- ✓ „Zajedno za bolje“ – PP-2,
- ✓ „Demokracija i razvoj civilnoga društva“ - PP-4,
- ✓ Institucionalne potpore – PP-6 (kroz tri kategorije).

Kontinuirano, kroz cijelu godinu je bio raspisan Natječaj za sufinanciranje sudjelovanja na međunarodnim skupovima (PP-5) i sudjelovanja inozemnih stručnjaka u Hrvatskoj (PP-5-b).

U ovoj godini je zatvoren jedan od regionalnih ureda – ured u Čakovcu. Razlog zatvaranja ureda je bila nedovoljna iskorištenost, a svi predviđeni poslovi su prolongirani u glavni ured u Zagrebu. Zahvaljujući donaciji privatne Zaklade Charles Stewart Mott, zaklada je bila u mogućnosti kvalitetnije pristupiti procesu dodjele financijskih podrška organizacijama civilnoga društva. Jedan od važnijih događaja u ovoj godini je svakako Odluka Povjerenstva Vlade RH za upravljanje državnom imovinom kojom je zaklada dobila prostor bivše vojarne „Franko Lisica“ u Zadru u svrhu osnivanja Europskog centra za međusektorsku suradnju. Ostale aktivnosti zaklade: Akcijski plan izrade Kataloga

¹⁷ Godišnji izvještaj o radu za 2005. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 3

programa neformalnoga obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo koje provode organizacije civilnoga društva, raspisivanje dva poziva za iskaz interesa u području medijskih projekata, suradnji s europskom organizacijom European Citizens Action Service (ECAS) iz Bruxellesa, sudjelovanje na Međunarodnom danu volontera i dr.

✓ **Godina 2006.**

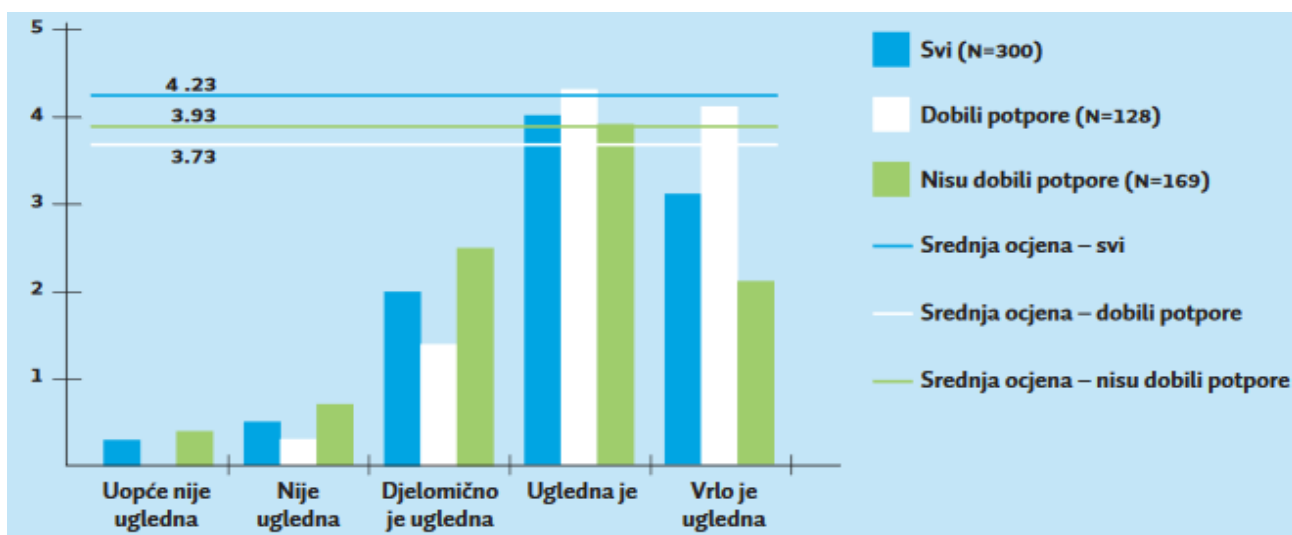
„U životu svake organizacije ključna je treća godina djelovanja s obzirom da se do tada stječe iskustvo i postiže zrelost, a istovremeno zadržava visoka razina entuzijazma i trčanje za ostvarenjem postavljene vizije“¹⁸ – riječi su Upraviteljice zaklade Cvjetane Plavša – Matić. Zaklada je svakako dokazala da može opstati i duže od tri godine. Tom su pridonijela i brojna postignuća u ovoj godini. Kvalitetno upravljanje zakladnom imovinom i drugim prihodima, provođenje istraživanja potrebna za razvoj aktivnog građanstva i međusektorsku suradnju, daljnja profesionalizacija Nacionalne zaklade, postavljanje zaklade kao vodeće institucije za suradnju, povezivanje i izobrazbu neprofitnog, javnog i poslovnog sektora samo su neki od postignuća zaklade. Također treba navesti kako se planirani broj, a i kvaliteta projekata za koje zaklada osigurava financijske potpore ostvario. Prema pokazateljima i povratnim informacijama, pokazalo se kako je ovaj vid potpora zbilja jedan od najučinkovitijih načina potpore organizacijama civilnoga društva i to u razdoblju kad se interes međunarodnih donatora smanjio, a proces europske integracije tek započeo. Svakako je važno napomenuti i sljedeća postignuća koja su se ostvarila u ovoj godini:

- ✓ Nacionalna zaklada je prva javna institucija u Hrvatskoj koja je dobila certifikata HRN ISO 9001 : 2000 za sustav kvalitete djelovanja u upravljanju procesom financiranja projekata organizacija civilnoga društva,
- ✓ Zaklada je započela proces decentralizacije financijskih potpora i jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini,
- ✓ Započela je i provedbu projekta osnivanja IMPACT-a - Europskoga centra za međusektorsku suradnju koji je prvi resursni centar za izobrazbu o međusektorskoj suradnji i partnerstvu na razini jugoistočne Europe, te
- ✓ otvorena je mogućnost suradnje na novim partnerskim inicijativama za razvoj demokracije

¹⁸ Godišnji izvještaj o radu za 2006. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 7

U svom izvještaju za ovu godinu, zaklada je prikazala rezultate istraživanja (provela SPEM komunikacijska skupina Zagreb d.o.o.) o vidljivosti, prepoznatljivosti i ugledu Nacionalne zaklade. Rezultati su vidljivi putem Grafa 2.

Graf 2. Ocjena općeg ugleda Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva

Izvor: Godišnji izvještaj o radu za 2006. godinu (Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva)

Kako je vidljivo kroz graf, zaklada ima veliki ugled kod organizacija koje su primile financijsku potporu te nešto manji kod onih udruga kojima nije odobrena potpora. Konkretnije, prema navedenom istraživanju, 300 nasumično odabranih udruga dalo je sljedeće srednje ocjene: udruge koje su dobile financijsku potporu ugled zaklade su ocijenile sa srednjom ocjenom 4,23, te udruge koje nisu dobile financijsku potporu ugled zaklade su ocijenile sa srednjom ocjenom 3,73. Srednja prosječna ocjena iznosi tako 3,93.¹⁹

U 2006. godini zaklada je objavila, kao i u prethodnoj godini, ukupno četiri natječaja za dodjelu financijskih potpora organizacijama civilnoga društva koji se raspisuju jedanput na godinu te jedan natječaj koji je kontinuirano bio otvoren tijekom cijele godine.

✓ **Godina 2007.**

Podrškom od strane Hrvatskog sabora, Vlade Republike Hrvatske, organizacija civilnoga društva, međunarodnih partnera, jedinica lokalne (područne) samouprave, medija i građana, te nesebičnim zalaganjem i radom članova i članica zaklade, u četvrtoj godini

¹⁹ Godišnji izvještaj o radu za 2006. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 20

aktivnog djelovanja, postignuta je stabilizacija. U situaciji kad se zbog odlaska većeg broja međunarodnih donatora, promijenila struktura izvora financiranja za projekte i programe organizacija civilnoga društva zaklada je svojim djelovanjem i Programima uspjela zaustaviti potencijalne negativne trendove i stabilizirati daljnji razvoj organizacija civilnoga društva, te time i dalje ustrajati u svojoj misiji, a to je je promicanje i razvoj civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.

Godina 2007. je značajna za zakladu, prvenstveno jer je nakon postupka procjene i javno raspisanog poziva, potpisala sporazume s pet regionalnih mreža organizacija (Slika 1.) za provedbu programa jačanja kapaciteta organizacija civilnoga društva. Regionalne mreže su zadužene za pružanje usluga informiranja, izobrazbe i savjetovanja i to prema utvrđenim kriterijima besplatno za sve korisnike u lokalnoj zajednici. Upravo ovim Sporazumom, višegodišnji napor i rad na modelu jačanja udruga na lokalnoj i regionalnoj razini je pretočen u praksu. Nadalje, u vidu kontinuiranog razvoja, zaklada uvodi novi računalni program „Potpora plus“ – prvi specijalizirani hrvatski program namijenjen donatorima – davateljima financijskih potpora organizacijama civilnoga društva. Putem toga programa prate se svi financirani projekti/programi/institucionalne potpore od dana zaprimanja prijave na natječaj/poziv za iskaz interesa (urudžbeni zapisnik), komisijskog otvaranja prijave, procjena prijave, postava svih bitnih informacija vezanih uz provedbu potpora pa sve do konačne provedbe projekta/programa/institucionalne potpore (prikupljanje i analiza izvješća).²⁰

Slika 1. Regionalne mreže – partneri Nacionalne zaklade

Izvor: Godišnji izvještaj o radu za 2006. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

²⁰ Godišnji izvještaj o radu za 2007. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 12

Značajno je napomenuti i nagradu koju je zaklada osvojila – „Donator godine“, kao nagradu za uloženi doprinos u razvoju civilnoga društva u općini Erdut.

U ovoj godini zaklada je objavila četiri natječaja, tri za dodjelu financijskih potpora projektima organizacija civilnoga društva i jedan natječaj koji je za prijave otvoren kontinuirano tijekom cijele godine, a odnosi se na sufinanciranje sudjelovanja na međunarodnim skupovima za predstavnike organizacija civilnoga društva te sufinanciranje sudjelovanja inozemnih stručnjaka/stručnjakinja u događanjima koje organiziraju udruge u Republici Hrvatskoj.

✓ **Godina 2008.**

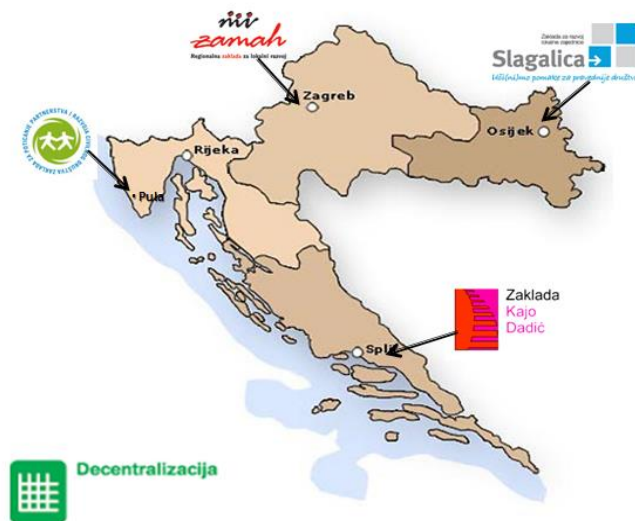
Na početku drugog mandatnog razdoblja zaklade analizirali su se ukupni ostvareni rezultati. Tako je u četiri godine svog djelovanja zaklada dodijelila ukupno 85.000.000,00 kuna u razvoj civilnoga društva kroz ukupno 25 raspisanih natječaja (Demokracija i razvoj civilnoga društva, Naš doprinos zajednici, Zajedno za bolje, Institucionalna potpora, Razvoj volonterstva, Sudionička demokracija) te 18 poziva za iskaz interesa (Znanje bez granica, Regionalni razvoj, Međunarodna suradnja, Neprofitni medijski projekti, Istraživanja i Decentralizacija).

U 2008. godini unaprijeđen je računalni program „Potpora plus“ uveden 2007. godine. Redizajnom je povećana grafička kvaliteta samog programa.

U vremenima globalne financijske krize koja se u ovoj godini počinje osjećati i u Hrvatskoj, radna mjesta su sve nesigurna. Zahvaljujući ulaganjima u razvoj organizacija civilnoga društva, zaklada je omogućila zapošljavanje ukupno 704 osobe.

I u ovoj godini se nastavlja partnerska suradnja s 5 regionalnih mreža organizacija kako bi se održao daljnji razvoj učinkovitog nevladinog, neprofitnog sektora te aktivnog građanstva u Republici Hrvatskoj. Također, natječaj Naš doprinos zajednici se provodi u suradnji s četiri regionalne zaklade (Slika1.). Područje središnje Hrvatske pokriva zaklada ZAMAH, područje Istre - „Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnoga društva“, područje Slavonije – „Slagalice“, te područje Dalmacije Zaklada „Kajo Dadić“.

Slika 2. Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj

Izvor: Izrada autora

Zahvaljujući upravo ovom Decentraliziranom modelu, novac potreban za provedbu građanski inicijativa (akcija) se nalazi se upravo tamo gdje se inicijativa (akcija) i pokreće: na lokalnoj ili regionalnoj razini.

U 2008. godini također je osnovan Forum davatelja financijskih potpora i donatora pod nazivom Za dobro.BIT!, te je pripremljen i dat na besplatno korištenje prvi računalni program „TočnoTo“ kojim se omogućuje učinkovitije poslovanje organizacija civilnoga društva te otvoreno središnje virtualno mjesto za uključivanje, poučavanje i pronalaženje svih potrebnih informacija iz područja razvoja civilnoga društva.²¹

Nadalje u ovoj godini, od svoj računalnog programa „Potpora plus“, zaklada je uspjela stvoriti univerzalni računalni program koji je spreman za ustupanje prvenstveno tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kako bi u suradnji s Vladinim Uredom za udruge pridonijeli ujednačavanju postupaka dodjele potpora organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora, ali i njihovoj većoj transparentnosti.²²

U vremenima globalne financijske krize koja se počinje osjećati i u Hrvatskoj i poljuljanosti radnih mjesta koju je ona donijela, važno je napomenuti da je zahvaljujući ulaganjima Nacionalne zaklade u podršku organizacijama civilnoga društva omogućeno

²¹ Godišnji izvještaj o radu za 2008. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 7

²² Ibid.

zapošljavanje odnosno radni odnos za ukupno 704 osobe te da je u provedbu projekata uključeno ukupno 4462 volonterke i volontera.

Raspisanih natječaja u ovoj godini su: Demokracija i razvoj civilnoga društva, Naš doprinos zajednici, Zajedno za bolje, Institucionalna potpora, Razvoj volonterstva, Sudionička demokracija te Znanje bez granica, Regionalni razvoj, Suradnjom do razvoja, Neprofitni medijski projekti, Istraživanja i Decentralizacija.

✓ **Godina 2009.**

Ova godina je izuzetno važna za zakladu. Naime otvoren je IMPACT – Europski centar za međusektorsku suradnju. Kako sam prethodno navela, centar se nalazi u Zadru, a njegovo otvaranje je započelo nakon Odluke Povjerenstva Vlade RH za upravljanje državnom imovinom kojom je zaklada dobila prostor bivše vojarne „Franko Lisica“. Također je uvedeno sufinanciranje europskih projekata organizacija civilnoga društva za koje je odobrena potpora iz europskih izvora. Uspješno je provedena medijska kampanja „Aktivni u zajednici – Svih 5 programa za regionalni razvoj civilnoga društva u Republici Hrvatskoj“. Omogućeno je sustavno pozicioniranje OCD-ova u Barcelonskom procesu Unija za Mediteran kroz osnivanje Hrvatske mreže za suradnju na Euro-Mediteranu.

U prethodnoj godini putem potpora zaklade, omogućeno je zapošljavanje odnosno radni odnos za ukupno 704 osoba. Ove godine taj broj iznosi 811. Također se povećao i broj uključenih volontera i volonterki te on iznosi 3567. Dakle unatoč vremenu recesije i globalne krize, ove brojke su rasle.

Prema podacima Vladinog Ureda za udruge, u ukupno dodijeljenim sredstvima organizacijama civilnoga društva, udio zaklade, u ovoj godini, iznosi 5,6%. Iako se na prvu navedeni postotak čini izuzetno malenim, treba napomenuti kako je tim udjelom zaklada pozicionirana na šestom mjestu odmah iza Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva kulture, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Savjeta za nacionalne manjine.²³

Prema godišnjem izvještaju o radu za 2009. godinu, osnivački ulog od dva milijuna kuna iz 2003. godine sustavno je uvećavan tako da je na kraju 2009. godine iznosio 42 milijuna kuna.²⁴

U 2009. godini je za Nacionalna zaklada je recertificirana za provođenje sustava kvalitete djelovanja po međunarodnom standardu ISO 9001:2008.

²³ Godišnji izvještaj o radu za 2008. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 10

²⁴ Ibid.

Kvantitativnim istraživanjem koje je agencija Target d.o.o. za zakladu provela u sklopu projekta „Procjena stanja razvoja organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj u 2009. godini“ na uzorku od 717 udruga i 60 donatorom došlo se do sljedećih zanimljivih rezultata:

- ✓ desetina anketiranih udruga uopće ne posjeduje prostor u kojem bi djelovala,
- ✓ oko desetine udruga ne posjeduje računalo i pisač, a četvrtina nema telefonsku liniju na raspolaganju,
- ✓ dvije trećine udruga ima pristup internetu i telefaks, no većina internetu pristupa samo s jednog računala,
- ✓ više od dvije trećine ispitanih udruga usmjereno je na sve građane kao korisnike svojih aktivnosti. Nešto manje od petine kao izravne korisnike navodi osobe s invaliditetom, a mladi su primarni korisnici desetine udruga,
- ✓ najčešće područje djelovanja je kultura, zatim područje socijale. Tri četvrtine udruga navodi da im je najčešći tip djelatnosti izobrazba (različiti oblici izvaninstitucionalne izobrazbe),
- ✓ 50% ispitanih udruga nema zaposlenika trećina zapošljava samo 1-2 osobe, tek samo svaka peta udruga ima od 3 do 10 zaposlenika.
- ✓ zaposlenici su najčešće žene srednjih godina.

U analizu donatora je uključeno ukupno njih 60, no zbog niza okolnosti, anketa je uspješno provedena nad njih 21. U najvećem broju su ispitane domaće zaklade, zatim inozemne zaklade, veleposlanstva i tvrtke.

- ✓ 50% donatora potporu je počela pružati prije, a druga polovica nakon 2000. godina,
- ✓ financijska podrška je dodjeljivana ponajprije udrugama,
- ✓ dvije trećine ispitanika smatra kako je potrebno davati i institucionalnu financijsku potporu udrugama, iako ih većina takvu potporu do tada i nije davala,
- ✓ minimalni iznosi financijskih potpora koje su dodjeljivali većinom su manji od tri tisuće eura, a najviši do šesto tisuća eura,
- ✓ donatori ističu kako je jedan od važnih problema i nedovoljna komunikacija sa vlastima i nepostojanje poticajnog pravnog okvir.

U ovoj godini, zaklada je pružala podršku razvoju civilnoga društva na sljedeći način:

- ✓ podrška kroz financijsku potporu
- ✓ razvoj lokalnih zajednica kroz ugovaranje javnih usluga

- ✓ demokratizacija i razvoj civilnoga društva
- ✓ institucionalna potpora stabilizacije i/ili razvoja udruga
- ✓ podrška priznanjima i nagradama
- ✓ nagrada za razvoj volonterstva
- ✓ nagrada za sudioničku demokraciju
- ✓ podrška kroz suradnju
- ✓ istraživanja
- ✓ međunarodna suradnja i razvojna pomoć
- ✓ neprofitni medijski projekti
- ✓ prijenos znanja i iskustava
- ✓ Podrška kroz partnerstvo
- ✓ program decentralizacije financijske potpore razvoju civilnoga društva
- ✓ program regionalnog razvoja jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva
- ✓ Podrška razvoju međusektorske i međunarodne suradnje
- ✓ IMPACT – Europski centar za međusektorsku suradnju
- ✓ Hrvatska mreža za suradnju na Euro-Mediteranu
- ✓ Podrška kroz informiranje i izdavaštvo

✓ **Godina 2010.**

Nastavak kriznog razdoblja i prilagodba na novi financijski okvir koji je postavljen za provedbu aktivnosti Nacionalne zaklade uzrokovali su promišljanja o pronalaženju najboljeg rješenja da se nastala situacija u što manjem opsegu osjeti u vrijednom radu organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj. U tom kontekstu, ova godina je obilježena s nekoliko pozitivnih događaja. Pokrenut je program „Za dobroBIT“ – program financiranja razvoja filantropije i kulture davanja u općekorisne svrhe. Također je inicirano osnivanje Fonda „Europa plus“. Iz fonda bi se sufinanciralo, predfinanciralo i među financiralo europske projekte. Održan je ciklus seminara o samofinanciranju i društvenom poduzetništvu za OCD-ove. Kroz ova dva specijalizirana programa „Europa plus“ i „Za dobroBIT“, zaklada je, u vrijeme recesije i krize, unijela dodatani čimbenik stabilnosti u održivost OCD-ova.

O sustavu kvalitete u samoj zakladi govori i potvrđivanje certifikata ISO 9001:2008 koji je po četvrti put potvrđen.

Među brojnim aktivnostima i u ovoj godini, zaklada je provela istraživanje. S obzirom da je Hrvatska pred ulaskom u EU, istraživanje se odnosilo na pitanja uspješnosti organizacija civilnoga društva u povlačenju sredstava iz fondova Europske unije i drugih međunarodnih izvora te o potrebama organizacija civilnoga društva za daljnjim ulaganjem u usavršavanje vještina i znanja u području pripreme za prijavu projekata na međunarodne natječaje. Na ovaj način, zaklada je prikupila informacije te se dobio uvid u sposobnosti i vještine koje organizacije civilnoga društva posjeduju za prikupljanje sredstava iz fondova Europske unije i drugih međunarodnih izvora. Između 122 udruge koje su ispitane, 49 njih je dobilo sredstva iz EU i ostalih međunarodnih izvora.

I u ovoj godini zaklada je nastavila podršku OCD-ovima:

- ✓ kroz dodjelu financijskih sredstava i nagrada,
- ✓ kroz suradnju i razvoj,
- ✓ kroz partnerstvo,
- ✓ kroz sufinanciranje europskih projekata,
- ✓ razvoju međusektorske i međunarodne suradnje,
- ✓ kroz informiranje i izdavaštvo.

✓ **Godina 2011.**

U Hrvatskoj je ova godina obilježena kao godina pregovora za punopravno članstvo u Europskoj uniji. Za OCD-ove je to značilo korak do jednog od najizdašnijih europskih strukturnih fondova – Europski socijalni fond. U skladu s tim, zaklada je u ovoj godini započela s značajnim pripremama za ulazak u Operativnu strukturu za upravljanje sredstvima iz predpristupnih fondova, ali i ESF-a.

Unatoč i dalje lošoj gospodarskoj situaciji, u ovoj godini ostvareni su brojni vrijedni projekti i događaji kojima se obogatilo društvo a ujedno pomoglo onima kojima je pomoć bila potrebna.

I u ovoj godini je nastavljeno kvalitetno upravljati zakladnom imovinom što je omogućilo da se i dalje nastavi za misijom.

Pokrenut je novi multimedijalni portal za informiranje javnosti o aktivnostima organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, najave skorih događaja i projekata, a od 25. listopada 2011. je aktivna na adresi: www.civilnodrustvo.hr. Zajedno sa Facebook stranicom i profilom na Tweeteru, a s vremenom i na drugim društvenim mrežama, portal doprinosi promociji aktivnosti organizacija civilnoga društva u javnosti.

U 2011. godini Nacionalnoj zakladi je po peti put dodijeljen certifikat za provođenje sustava kvalitete djelovanja po međunarodnom standardu ISO 9001:2008 u području upravljanja procesom financiranja projekata organizacija civilnoga društva.

Značajno je napomenuti kako je u svibnju 2011. godine Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Uprava za međunarodnu suradnju na području rada i socijalne sigurnosti kao tijelo odgovorno za Operativni program „Razvoj ljudskih potencijala“ predložilo uključivanje novih tijela u operativnu strukturu IV. komponente Instrumenta pred pristupne pomoći IPA za provođenje novo uvrštenog prioriteta Jačanje uloge civilnoga društva u svrhu boljeg upravljanja i mjere Jačanje uloge organizacija civilnoga društva u društveno gospodarskom razvoju i razvoju demokracije. Ured za udruge predložen je za tijelo nadležno za prioritet/mjeru, a Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva za provedbeno tijelo.

Zaklada je u rujnu ove godine održala i edukaciju za udruge pod nazivom "Pravni, financijski i porezni aspekti poslovanja udruga" kako bih ih se upoznao s relevantnim zakonskim obvezama za koje imaju izravnu odgovornost.

I u ovoj godini je provedeno istraživanje Procjena stanja razvoja organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj. Ovim istraživanjem omogućen je uvid u trenutni stupanj razvoja udruga u periodu od kad je provedeno zadnje ovakvo istraživanje (2009. godina). Rezultati su pokazali kako je stanje kontinuirano i nema većih odstupanja od prethodnog istraživanja. U odnosu na prethodno istraživanje fokus na financije i lošiju financijsku situaciju udruga je izraženiji, što je i očekivana posljedica opće svjetske krize.

U 2011. godini zaklada je nastavila pružati podršku OCD-ovima na sljedeći način:

✓ ***Podrška kroz dodjelu financijskih sredstava i nagrada***

- demokratizacija i razvoj civilnoga društva
- institucionalna podrška stabilizaciji i/ili razvoju udruga
- provedba višegodišnjih institucionalnih podrški
- podrška priznanjima i nagradama
- nagrađene škole

✓ ***Podrška kroz suradnju i razvoj***

- istraživanja
- međunarodna razvojna pomoć
- neprofitni medijski projekti
- prijenos znanja i iskustava
- provedba inicijalne, programske i razvojne suradnje u 2011. Godini

- programska suradnja
- razvojna suradnja: pilot-program centara znanja u Republici Hrvatskoj
- ✓ ***Podrška kroz partnerstvo***
 - program regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva
 - decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva
- ✓ ***Podrška razvoju međusektorske i međunarodne suradnje***
 - indeks održivosti civilnoga društva
 - program volontiranja u Bruxellesu
 - djelovanje Hrvatske mreže za suradnju na Euro-Mediteranu
 - radionica o praktičnim metodama uključivanja građana u javne rasprave
 - izobrazba o samofinanciranju udruga za umreženo civilno društvo
 - razvoj filantropije i društvenih inovacija
 - razvoj međusektorske suradnje
 - festival DAN D nagradio inicijativu Nacionalne zaklade
- ✓ ***Podrška kroz informiranje***
 - kalendar objave natječaja i poziva za iskaz interesa u 2011. godini
 - elektroničke novine Civilno društvo
 - posjećenost internetskoj stranici u 2011. godini
- ✓ ***Nadzor nad provedbom odobrenih podrški***
 - programska i financijska vrednovanja
 - povrat neutrošenih ili nenamjenski utrošenih sredstava
 - ulaganje u zapošljavanje
- ✓ ***Godina 2012.***

I 2012. godinu obilježava kriza i vrijeme gospodarske stagnacije kao i vrijeme financijske nesigurnosti. Vrijeme je ovo kad je do izražaja došla potreba da organizacije civilnoga društva djeluju na način da se održe društvene vrijednosti, moral i etički stavovi pojedinca. Nacionalna zaklada je nakon nekoliko faza revizije, zadovoljila kriterije provedbenog tijela i ušla u operativnu strukturu za upravljanje sredstvima fondova Europske unije, a naročito Europskog socijalnog fonda u trenutku kada Hrvatska postane punopravna članica Europske Unije. Novi oblici financiranja, privlačenja sredstava, tehnološke komunikacijske platforme i društvene mreže dostupnije su svima koji su važni dionici u razvoju civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.

Kvalitetnim upravljanjem zakladnom imovinom i drugim prihodima Nacionalna zaklada nastavlja stvarati stabilnu osnovu financiranja programa i projekata OCD-ova.

Računalni program Potpora plus je u 2012. godini preuzelo 16 tijela državne uprave. Nadalje, osmišljena je platforma www.financijskepodrske.hr kao središnje mjesto povezivanja davatelja financijskih podrški, korisnika i građana.

Ostvarena je suradnja s dva ministarstva: Ministarstvom socijalne politike i mladih te Ministarstvom branitelja s ciljem ulaganja u podizanje razine spremnosti i sposobnosti udruga branitelja i saveza udruga osoba s invaliditetom za korištenje sredstava iz javnih izvora Republike Hrvatske, ali i Europske unije.

Uz standardne podrške koje Zaklada pruža:

- ✓ podrška kroz dodjelu financijskih sredstava i nagrada,
- ✓ podrška kroz suradnju i razvoj,
- ✓ podrška kroz partnerstvo,
- ✓ podrška razvoju međusektorske i međunarodne suradnje,
- ✓ podrška kroz informiranje, izdavaštvo i izobrazbu,
- ✓ vrednovanje i nadzor provedbe odobrenih podrški,
- ✓ ove godine je decentralizacijom uključen još jednog natječaja pod nazivom “Društveni kapital zajednice” proveden putem partnerskih regionalnih zaklada te pokrenut novi natječaja “Zajedno za bolje”.

✓ **Godina 2013.**

Programi podrške razvoju civilnoga društva u RH

- ✓ Podrška kroz dodjelu financijskih sredstava i nagrada
- ✓ Podrška kroz suradnju i razvoj
- ✓ Financiranje iz fondova Europske unije
- ✓ Podrška razvoju međusektorske i međunarodne suradnje
- ✓ Podrška kroz partnerstvo
- ✓ Podrška kroz informiranje, izdavaštvo i izobrazbu
- ✓ Vrednovanje i praćenje provedbe odobrenih podrški

Na inicijativu Nacionalne zaklade, Institut za društvena istraživanja Zagreb, proveo je istraživanje o vrednovanju učinaka podrški Zaklade na društveni i gospodarski razvoj u

zemlji. Prema navedenom istraživanju, učinci zaklade su jako vidljivi i to u svim kategorijama od kulturnih do učinaka za zajednicu, kvalitetu života i zdravlja.²⁵

U prvih deset godina svog djelovanja zaklada je uložila približno 300.000.000,00 kuna u različite oblike podrške organizacijama civilnoga društva. Također je uspjela uvećati osnovnu imovinu što pokazuje svjesnost u upravljanju imovinom stečene iz javnih izvora.

U 2013. godini zaklada je uspješno pokrenula program „Europa plus“ za osiguranje međufinanciranja projekata organizacija civilnoga društva iz Republike Hrvatske kojima je odobrena financijska podrška iz EU fondova.

✓ **Godina 2014.**

U godini 2014. nastavilo se s financijskom podrškom različitih oblika kojima je omogućeno zapošljavanje odnosno radni odnos za ukupno 829 osoba. U lipnju te godine zaklada je akreditirana od strane donatora Europskog gospodarskog prostora i fondova Kraljevine Norveške za Provoditelja Programa za civilno društvo u Republici Hrvatskoj vrijednog 1,3 milijuna Eura te je već u studenom iste godine raspisan i prvi natječaj pod nazivom “Solidarnost i društveni kapital u lokalnim zajednicama”

U suradnji s Vladinim Uredom za udruge uspješno su provedena dva natječaja i ugovorena provedba 71 projekta organizacija civilnoga društva.

Ovo je još jedna godina uspješnog provođenja Programa Europa plus kojim se kroz jednokratne podrške osiguravala nesmetana likvidnost i kvalitetna provedba odobrenih projekata iz fondova EU.

U vremenima slabog zapošljavanja mladih, zaklada je brojnim aktivnostima i oblicima podrške poticala ulaganje u mlade. Ukupno 22 udruge mladih i za mlade ima institucionalnu podršku kroz koju se ulaže i u zapošljavanje mladih. U svom stručnom timu ima 6 zaposlenika mladih od 30 godina što je 37% ukupno zaposlenih.

U ovoj godini je važno spomenuti i uspješnu suradnju s dva ministarstva: Ministarstvom socijalne politike i mladih te Ministarstvom branitelja kroz uvođenje novih korisnika u institucionalne podrške Nacionalne zaklade i to udruga mladih i za mlade, saveza i udruga osoba s invaliditetom te udruga iz Domovinskoga rata.

Uveden je i Pilot-program “Solidarnost 1.0” usmjeren ka razvoju sposobnosti udruga za ruralni razvoj, etično financiranje, sustav kvalitete za neprofitne organizacije te

²⁵ Godišnji izvještaj o radu za 2013. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 4

uvođenje metodologije mjerenja društvenog utjecaja organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.

Svakako, veliki novitet u financijskoj podršci predstavlja tematski fond pod nazivom “Demokratizacija i razvoj civilnoga društva 2.0”. Ovim fondom se uvodi podrška za su-planiranja, su-odlučivanja, su-upravljanja i zajedničkoj provedbi aktivnosti organizacija civilnoga društva u sljedećim područjima:²⁶

- ✓ Sudioničko upravljanje infrastrukturom, institucijama, javnim dobrima i drugim javnim resursima,
- ✓ Širenje područja suradnje/djelovanja,
- ✓ Dobra-solidarna ekonomija,
- ✓ Regionalna suradnja i suradnja na europskoj razini.
- ✓ Ovu podršku zaklada naziva i modelom podrške „izvan kutije“ – omogućuje OCD-ovima da djeluju ne samo iz univerzalne pozicije zaštite prava, koja su najčešće ugrožena društvenim manjinama, nego i iz pozicije većine građana koja trpi izravne posljedice društveno-ekonomske krize.

3.3. DECENTRALIZIRANI MODEL FINANCIRANJA RAZVOJA CIVILNOGA DRUŠTVA – „NAŠ DOPRINOS ZAJEDNICI“

Kako sam već prethodno navela, jedan od programskih područja kojim zaklada provodi programe dodjele financijskih potpora je Naš doprinos zajednici – natječaj za dodjelu potpora građanskim inicijativama (akcijama) u koje su uključeni građani sa svojim dobrovoljnim (volonterskim) radom ili pak znanjima, materijalnim davanjima i sl. Do 2007. godine ovaj natječaj je objavljivala i provodila sama Nacionalna zaklada, međutim 2007. godine je s četiri regionalne zaklade potpisala ugovor o suradnji, te je natječaj time „spušten“ na regionalne razine. Više o Sporazumu u daljnjem tekstu. Natječaj Naš doprinos zajednici je pri put formiran 2004. godine od strane Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Od tad pa do danas putem natječaja je pružena mogućnost da financijsku potporu ostvare građanske inicijative (akcije). U početku, na natječaj su se mogle prijaviti jedinice mjesne samouprave, udruge, zaklade, neprofitne ustanove (škole, knjižnice, vrtići, domovi, centri i sl.). U samom početku visina potpore je iznosila do 15 000,00 kuna. S vremenom su mogućnost prijave izgubile jedinice mjesne samouprave, športske i vjerske organizacije, a iznos potpore se smanjio i trenutno iznosi do 13 000,00 kuna. Natječaj se

²⁶ Godišnji izvještaj o radu za 2014. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, str. 07

objavljuje 2 puta godišnje u okvir raspoloživih sredstava Nacionalne zaklade za Decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva. Prvi put u travnju, a drugi put u rujnu. Na natječaj se mogu prijaviti organizacije čija je svrha djelovanje, ali ne i stjecanje dobiti. Cilj natječaja je podržati aktivno građanstvo da iskoriste lokalne resurse te poboljšaju kvalitetu života u svojoj zajednici. Svoje prijave na natječaj organizacije civilnoga društva šalju zakladama koje su nadležne na području u kojem OCD-ovi djeluju. Svaka zaklada s kojom je Nacionalna zaklada potpisala Sporazum pokriva područje od pet županija Republike Hrvatske na sljedeći način:

- **Zaklada „Kajo Dadić“:** Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska te Dubrovačko-neretvanska županija;
- **Slagalice - zaklada za razvoj lokalne zajednice** – Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija;
- **Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnoga društva Istra** – Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Karlovačkoj, Sisačko-moslavačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji;
- **Regionalna zaklada za lokalni razvoj Zamaš** - Bjelovarsko-bilogorska, Međimurska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Zagrebačka i Grad Zagreb.

Prvi put, partneri Nacionalne zaklade - regionalne zaklade, raspisale su natječaj za dodjelu finansijskih potpora građanskim inicijativama „Naš doprinos zajednici“ 1. listopada 2007. godine. Navedeni natječaj su uspješno provele tri regionalne zaklade. S Zakladom za razvoj lokalne zajednice – Slagalice iz Osijeka, Sporazum je potpisan tek u prosincu, stoga je ona prvi natječaj raspisala u svibnju 2008. godine. Od tad do danas Natječaj „Naš doprinos zajednici“ se uspješno provodi.

3.4. FINANCIRANJE ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U KRIZNIM UVJETIMA

Jedan od najčešćih oblika suradnje državnih institucija i organizacija civilnoga društva je financiranje projekata i programa koji su od interesa za opće dobro. Najzastupljeniji oblik organizacija civilnog društva koje provode projekte i programe, odnosno sudjeluju u rješavanju prioritetnih društvenih problema, su udruge. Prema zadnjim dostupnim podacima, na području Republike Hrvatske, u 2015. godini registrirano je ukupno 52 272 udruge.²⁷ Razlozi za ovako veliki broj udruga su brojni. Jedan od najvažnijih je nastanak financijske krize koja je potakla brojne građane da se organiziraju i na taj način svojim djelovanjem doprinesu općem dobru i to u teškim situacijama kad vlade donose brojne bolne rezove kako bi se utjecaj krize ublažio.

U svom članku „Financijska kriza i fiskalna politika“, Ljubo Jurčić - profesor na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, navodi: „Financijska kriza koja je pogodila svijet u godini 2008. izazvala je najveću globalnu gospodarsku krizu nakon Drugoga svjetskoga rata. Ta je kriza nastala poslije dugoga razdoblja (2002. – 2007.) brzoga kreditnoga rasta, malih premija za rizik, velike likvidnosti, rasta cijena imovine i „napuhavanja“ cijena nekretnina.“²⁸ Možemo reći kako je kriza utjecala na političke, društvene i gospodarske procese. Strmoglavni pad gospodarstva i realnog sektora, zatvorena radna mjesta i stečajevi tvrtki ostavili su trag na društvo u našoj zemlji. Kako odgovor na krizu, vlada je donosila brojne odluke: konsolidacija proračuna, rezanje rashodovnih strana proračuna, otpuštanje unutar realnog sektora, porezne reforme.

U kontekstu navedenoga, organizacijama civilnog društva su smanjena bespovratna financijska i nefinancijska sredstva. Za potrebe ovog rada, promatrana su Izvješća o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnoga društva za razdoblje od 2008.-2014. godine. Navedena izvješća se objavljuju na službenim stranicama Ureda za udruge Republike Hrvatske koji je ustrojen kako bi učinkovito i djelotvorno koordinirao suradnju državnih tijela i organizacija civilnog društva. Svrha sastavljanja i objavljivanja godišnjih izvješća o dodjeli financijskih sredstava organizacijama civilnog društva je prvenstveno pružiti uvid u financirane ili sufinancirane projekte i programe koje provode organizacije civilnoga društva, potom, utvrditi

²⁷ Portal hrvatskog kulturnog vijeća; dostupno na: <http://www.hkv.hr/vijesti/komentari/21012-zeljko-sakic-nevladine-udruge-u-hrvatskoj-u-sluzbi-lijevog-svjetonazora.html> [pristupljeno: 18.05.2016.]

²⁸ Lj., Jurčić, Financijska kriza i fiskalna politika, Ekonomski fakultet u Zagrebu, str.: 317

aktivnosti, korisnike i područja dodjele potpora. Svakako, najvažniji cilj je utvrditi usklađenost postupaka i načela odobravanja potpora od strane pojedinih institucija.

U Izvješću o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnoga društva za 2008. godinu se navodi kako se iznosi financijskih potpora organizacijama civilnog društva iz državnog proračuna i drugih javnih izvora, u odnosu na prethodne godine povećavaju, te da se proširuje krug tijela državne uprave koja također dodjeljuju potpore. Upravo iz tog razloga, te godine je rastao i broj javnih natječaja i poziva.²⁹ U 2008. godini, organizacijama civilnog društva je ukupno dodijeljeno 624.170.075,33 kuna što je u odnosu na prethodnu godinu više za 32,74%.³⁰ U toj godini, kao i sljedeće četiri godine, organizacijama civilnoga društva su se dodjeljivala sredstva iz:³¹

- državnog proračuna,
- dijela prihoda od igara na sreću
- naknade za zaštitu okoliša.

Također, u izvješću su navedene i nefinancijske potpore. U 2008. godini tu potporu je dodijelilo Ministarstvo obrane i to odlukom čelnika. Naime, uz prethodno navedeni način dodjele sredstava, odlukom čelnika tijela državne uprave/institucije, potpore se dodjeljuju i putem:³²

- javnih natječaja,
- javnog poziva za iskaz interesa za suradnju,
- proračunskih zaliha te
- financijske potpore za realizaciju javnih potreba RH na temelju zakona.

²⁹ Izvješće o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnoga društva za 2008. godinu. Dostupno na:
<https://udruga.gov.hr/UserDocsImages//UserFiles/File//Financijsko%20izvjesce%202008.pdf>, str.:8
[pristupljeno 18.05.2016.]

³⁰ Ibid, str. 14

³¹ Ibid, str. 18

³² Ibid, str. 19

Tablica 1. Ukupni iznosi bespovratnih sredstava dodijeljenih u razdoblju od 2008.-2014.

Izvori potpora	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
sredstva iz državnog proračuna	368.848.061,86	282.382.122,88	238.793.416,40	235.596.455,30	234.216.712,95	254.635.687,27	294.548.630,78
sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću	252.563.351,86	244.492.433,24	248.177.695,92	305.879.897,27	277.877.487,37	304.013.119,12	351.415.999,72
sredstva iz naknade za zaštitu okoliša	2.372.447,87	1.372.887,24	1.157.715,84	342.694,33	1.122.285,59	753.128,02	1.679.674,53
nefinancijske potpore	386.213,74	1.349.510,85	883.480,24	8.160.554,26			1.957.358,84
sredstva iz proračuna gradova						477.457.001,58	464.228.208,62
sredstva iz proračuna županija						104.652.124,66	108.960.894,01
sredstva iz proračuna općina						184.765.240,03	172.942.140,73
sredstva iz proračuna Grada Zagreba						276.146.386,07	268.215.852,05
sredstva iz dijela prihoda od HRT pristojbe						843.755,73	2.890.322,27
UKUPNO:	624.170.075,33	529.596.954,21	489.012.308,40	549.979.601,16	513.216.485,91	1.603.266.442,48	1.666.839.081,55

Izvor: Izvješće o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnoga društva za 2008.-2014. godinu

Kako je vidljivo u prethodnoj tablici (Tablica 1)., godine 2008. organizacijama civilnoga društva je za potpore i projekte dodijeljeno ukupno 624.170.075,33 kuna od čega 368.848.061,86 kuna iz državnog proračuna, 252.563.351,86 kuna iz dijela prihoda od igara na sreću, 2.372.447,87 kuna iz naknada za zaštitu okoliša te je u nefinancijskom obliku dodijeljeno sredstava protuvrijednosti 386.213.74 kuna koje je dodijelilo, kako je u prethodnom tekstu navedeno, Ministarstvo obrane.

U sljedećoj godini, 2009. dogodio se veliko rezanje državnog proračuna što se odrazilo na sredstva namijenjena organizacijama civilnoga društva. Iz državnog proračuna te godine je izdvojeno 282.382.122,88 kuna, iz dijela igara na sreću 244.492.433,24 kuna, sredstva iz naknade za zaštitu okoliša su iznosila 1.372.887,24 kuna. Iz tri navedena izvora, dodjeljivana sredstva su iznosila znatno manje nego u prethodnoj godini, međutim nefinancijska sredstva su u ovoj teškoj, kriznoj godini imala porast. Ministarstvo obrane je nastavilo trend, te u 2009. godini dodijelilo nefinancijsku potporu u protuvrijednosti 1.349.510,85 kuna. Dakle, ukupna dodijeljena sredstva te godine su iznosila 529.596.954,21 kunu što je za 94.573.121,12 kuna manje nego prethodne godine.

U 2010. godini je dodijeljeno najmanje ukupnih sredstava za organizacije civilnoga društva. Naime, ukupna dodijeljena sredstva iznosila su 489.012.308,40 kuna od čega je iz državnog proračuna dodijeljeno 238.793.416,40 kuna. Iz dijela prihoda od igara na sreći dodijeljeno je 248.177.695,92 kune. Ukupno 1.157.715,84 kune je dodijeljeno iz naknade za zaštitu okoliša dok je nefinancijska potpora u toj godini imala protuvrijednost od 883.480,24 kune, također od strane Ministarstva obrane.

U odnosu na prethodnu godinu, 2011. godina bilježi blagi porast ukupno dodijeljenih sredstava za potpore i projekte organizacija civilnoga društva. Na ukupan porast sredstava u ukupnom iznosu od 549.979.601,16 kuna, utjecalo je povećanje sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću (305.879.897,27 kuna) i nefinancijskih potpora u protuvrijednosti od 8.160.554,26 kuna. U odnosu na prethodne tri godine, dodijeljena sredstva iz državnog proračuna su bila najmanja – 235.596.455,3 kuna kao i sredstava iz naknade za zaštitu okoliša - 342.694,33 kuna.

Godina 2012. također bilježi smanjenje dodijeljenih sredstava iz državnog proračuna u odnosu na prethodne četiri godine. Od ukupno dodijeljenih 513.216.485,91 kuna, 234.216.712,95 kuna je iz državnog proračuna. U odnosu na prethodnu godinu, zabilježen je pad potpora iz dijela prihoda od igara na sreću te je iznosio 277.877.487,37 kuna, dok je iz naknade za zaštitu okoliša dodijeljeno 1.122.285,59 kuna što je 779.590.67 kuna više nego prethodne godine.

Sljedeće dvije promatrane godine bilježe veliki porast dodjele sredstava za programe i projekte organizacijama civilnoga društva.

U 2013. godini za programe i projekte organizacija civilnoga društva ukupno je iz svih javnih izvora dodijeljeno 1.603.266.442,48 kuna. Organizacijama je iz dijela prihoda od igara na sreću dodijeljeno 304.013.119,12 kuna, a iz sredstava državnog proračuna 254.635.687,27 kuna. Ove godine su obrađeni podaci i drugih tijela što do sad nije bila praksa. Županije, Grad Zagreb, gradovi i općine su u 2013. godini dodijelili ukupno 1.043.020.752,34 kuna, od čega je: iz sredstava proračuna gradova dodijeljeno je 477.457.001,58 kuna, sredstva iz proračuna Grada Zagreba čine 276.146.386,07 kuna, iz sredstava proračuna općina dodijeljeno je 184.765.240,03 kuna, a iz sredstava proračuna županija dodijeljeno je 104.652.687,27 kuna. Kao ni u prethodnoj godini, ni u 2013. godini nema podataka o dodjeli nefinancijskih potpora. U ovoj godini je uvršteni su podaci i Agencije za elektroničke medije koja sredstva dodjeljuje iz prihoda od HRT pristojbe. U 2013. godini Agencija je dodijelila ukupno 843.755,73 kuna. Dodijeljena sredstva iz naknade za zaštitu okoliša u toj godini su iznosila 753.128,02 kuna.

Sljedeća, 2014. godina također ima pozitivan trend dodjele potpora za programe i projekte organizacija civilnoga društva. Ukupno je dodijeljeno 1.666.839.081,55 kuna potpora. Od toga iz državnog proračuna je dodijeljeno 294.548.630,78 kuna, iz dijela

prihoda od igara na sreću dodijeljeno je 351.415.999,72 kune, iz dijela prihoda od HRT pristojbe - 2.890.322,27 kuna, iz naknade za zaštitu okoliša - 1.679.674,53 kune te iz proračuna županija - 108.960.894,01 kuna. Dodijeljena sredstva iz prethodno navedenih izvora su povećana u odnosu na prethodnu godinu, no ostali izvori su bilježili blagi pad. Ured za udruge Republike Hrvatske navodi kako je razlog tom što u toj godini određeni broj općina nije dostavio svoje izvještaje stoga nije bilo moguće analizirati dodijeljene potpore od strane tih općina. Dodijeljena sredstva iz proračuna gradova iznosila su 464.228.208,62 kuna, iz proračun Grada Zagreba - 268.215.852,05 kuna, iz proračuna općina 172.942.140,73 kuna. Za razliku od prethodne dvije godine, za 2014. godinu je zabilježena nefinancijska potpora u protuvrijednosti 1.957.358,84 kuna od strane nekoliko gradova.

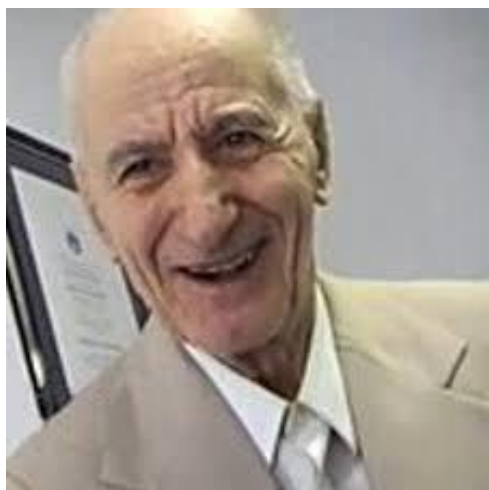
Dakle, u godinama krize (2008.-2012.) sredstva iz državnog proračuna, namijenjena organizacijama civilnoga društva, konstatno su se smanjivala što je u konačnici uvelike utjecalo i na smanjenje ukupnih iznosa namjenjenih projektima i programima organizacija civilnoga društva sve do 2011. godine. Naime, u 2011. godini vidljiv je blagi porast u ukupnim sredstvima, a razlog tome je povećanje sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću. Dok 2012. godina bilježi smanjene iznose po svim stavkama, sljedeće dvije godine, 2013. i 2014. godina, upravo zbog zamjetnog povećanja navedenih sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću, blagog povećanja sredstva iz državnog proračuna i uključenja drugih tijela (Županije, Grad Zagreb, ostali gradovi i općine) u obrađene podatke o dodjelama sredstava, u ukupnim bespovratnim sredstvima je zabilježen znatni porast.

4. PRIMJER ZAKLADE „KAJO DADIĆ“

4.1. ZAKLADA „KAJO DADIĆ“

Godine 2003. na vrata Udruge Mi prvi put je zakucao tada 87-godišnji gospodin Kajo Dadić (Slika 1.) s željom da se njegova imovina, nakon smrti, namjeni pomoći učenicima i studentima u nepovoljnom položaju. Nesvakidašnju situaciju i priču o toj donaciji, u Udruzi, priznaju, nisu shvaćali ozbiljno no kako je vrijeme odmicalo a donator postajao sve konkretniji i uporniji, postalo je očito da se ne šali te da je njegova namjera vrlo izvjesna. Tako je Udruga Mi postala vlasnikom, prostorno velikog, ali derutnog i zapuštenog stana u centru grada Splita koji je potom uz donaciju UNHCR-a i Vladinog ureda za udruge pretvorila u nove prostorije udruge u kojima provodi gotovo sve svoje socijalne i razvojne programe. U znak zahvalnosti pokojnom Kaji Dadiću 2005. godine osnovana je zaklada čiji je dio po želji njega samog, namijenjen pomoći učenicima i studentima lošijeg imovinskog statusa.

Slika 3. Filantrop Kajo Dadić

Izvor: Interna arhiva Zaklade „Kajo Dadić“

4.2. DECENTRALIZIRANI MODEL

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva zaključila je s Zakladom Kajo Dadić 2007. godine Sporazum o suradnji na provedbi Decentraliziranog modela dodjele financijskih potpora za provođenje građanskih inicijativa na regionalnoj razini, za područje sljedećih županija: Ličko-senjska (od 2014. godine), Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko

Dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska. Na osnovu potpisanog Sporazuma o partnerstvu u Decentraliziranom modelu dodjele financijskih podrški s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva Zaklada "Kajo Dadić" raspisuje natječaje: "

✓ „*Društveni kapital zajednice*“, od 2012.-2013.g.

✓ „*Naš doprinos zajednici*“, od 2007.-2014.g. – dva puta godišnje (travanj i rujan), s ciljem poticanja ulaganja u lokalno djelovanje i volonterski doprinos aktivnih građana i ostalih dionika održivom razvoju lokalne zajednice.

4.3. SURADNJA S MINISTARSTVOM SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH I MINISTARSTVOM SOCIJALNE POLITIKE

Godine 2014. zaklada potpisuje Ugovor o poslovnoj suradnji u području decentralizacije dodjela financijske podrške razvoju civilnoga društva s Ministarstvom socijalne politike i mladih, Ministarstvom znanosti obrazovanja i sporta, Ministarstvom zdravlja, Uredom za udruge i Uredom za suzbijanje zlouporabe droga iz čega su proizašli natječaji kao što su:³³

- Natječaj Prevencija nasilja nad i među djecom i mladima
- Prevencija/tretman/liječenje/rehabilitacija ovisnosti i resocijalizacija ovisnika
- Podrška obitelji i promicanje i zaštita prava djece
- Sufinanciranje programa lokalnih volonterskih centara
- Projekti usmjereni mladima
- Natječaj za programe udruga koje pružaju usluge asistencije osobama s invaliditetom
- Natječaj za programe udruga koje pružaju usluge savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj.

Sukladno potpisanom ugovoru, zaklada provjerava da li su prijavitelji u svojim prijavama zadovoljili formalne uvjete te one koji su ispunili ovaj kriteriji, upućuje Ministarstvu. Nakon što Ministarstvo sklopi ugovor s udrugama, zaklada obavlja terenske posjete kako bi bih se utvrdilo da li su sve ugovorne obveze ispunjene. O tom obavještava Ministarstvo koje dalje poduzima potrebne radnje.

³³ Prema internim podacima Zaklade „Kajo Dadić“

4.4. RAZVOJ FILANTROPIJE

Kako sam u prethodnom tekstu već navela, zakladna svrha Zaklade „Kajo Dadić“ je promocija i razvoj filantropije. Osim provođenja natječaja pod nazivom „Naš doprinos zajednici“, zaklada je poduzimala i druge zanimljive akcije koje su za cilj imale upravo promociju i razvoj filantropije. U daljnjem su izdvojene neke od zanimljivih akcija.

Na redovitoj osnovi raspisuju se i natječaji za stipendiranje učenika i studenata.

4.4.1. Izložba filantropa u Dalmaciji_2012. godina

Prema Sporazumu o partnerstvu s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva unutar Decentraliziranog modela dodjela financijskih potpora građanskim inicijativama, 2012. godine predstavila izložbu (Slika 3) kao pregled dobrotvora koji su u različitim vremenskim periodima na području Dalmacije nesebičnim donacijama vlastite imovine pomagali razvoj svojih zajednica kao i pojedince u različitim potrebama.

Slika 4. Izložba filantropa u Dalmaciji

Izvor: Interna arhiva Zaklade „Kajo Dadić“

4.4.2. Knjižica „Dobra djela 3.b“ (2013.-2014. godina)

U suradnji s Osnovnom školom „Lučac“, točnije učenicima tadašnjeg 3.b i njihovom učiteljicom gđom Ines Ivanovskom, izrađena je malena knjižica „Dobra djela 3.b“. Cilj ovog projekta je bio da se djeca upoznaju sa pojmom filantropije i da ju sami provode. Tijekom određenog vremena, djeca su zapisivala sva svoja dobra djela koja su na kraju objavljena u spomenutoj knjižici. (Slika 3).

Slika 5. Knjižica „Dobra djela 3.b“

Izvor: Interna arhiva Zaklade „Kajo Dadić“

4.4.3. Zajedno za zajednicu (2015. godina)

„Zajedno za zajednicu“ je naziv izložbe (Slika 4.) koja je otvorena dana 18. prosinca 2015. godine na period od mjesec dana, a predstavlja prikaz dijela provedenih građanskih akcija po natječaju „Naš doprinos zajednici“ financiranih u sklopu Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva kojeg provodi Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

Slika 6. Izložba „Zajedno za zajednicu“

Izvor: Interni materijal Zaklade „Kajo Dadić“

4.4.4. Filantropski fond

U suradnji s Zakladom za poticanje partnerstva i razvoja civilnoga društva Istra ove godine se povodi projekt uspostavljanja Filantropskog fonda pod nazivom "Zajedno za zajednicu", financiranog od strane Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Cilj projekta je potaknuti turističke tvrtke da jedan dio svojih prihoda uplate u Filantropski fond i na taj način daju svoj doprinos razvoju lokalne zajednice. Na svaku kunu koja bude dodijeljena putem natječaja organizacijama civilnoga društva, turističke tvrtke nadodaju još jednu kunu. Prikupljena sredstva će se dodjeljivati za projekte koji rješavaju probleme u lokalnoj zajednici koje jedinice lokalne samouprave ne mogu ili ne stižu riješiti, a čiji će učinak osjetiti i turističke tvrtke i zajednica u cjelini.

4.5. STUDIJA SLUČAJA – ZAKLADA „KAJO DADIĆ“

Prema Sporazumu o partnerstvu u Decentraliziranom modelu dodjele financijskih podrški s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva Zaklada "Kajo Dadić" raspisuje natječaj „Naš doprinos zajednici“.

Bitno je napomenuti kako je zaklada u razdoblju od 2007. do 2014. godine dodijelila približno 2.000.000,00 kuna kroz ovaj natječaj odobrenim građanskim akcijama (oko 150 akcija).

Dakle, natječaj se raspisuje u dva ciklusa – proljetnom i jesenskom. Nakon zaprimljenih prijava, komisija provjerava formalne uvjete pristiglih prijava. Nakon toga, prijave koje su zadovoljile formalne uvjete, šalju se Komisiji za procjenu koja prema određenim kriterijima ocjenjuje prijave. U konačnici, temeljem zaključka članica Komisije za procjenu građanskih inicijativa (ukupno 5 članica), Upravni odbor zaklade donosi odluku o odobravanju financijske potpore.

Na temelju članka 4. točka 1. Pravilnika o uvjetima i postupku za dodjelu sredstava po Decentraliziranom modelu, prijave koje su zadovoljile propisane uvjete natječaja upućuju se na procjenu Komisiji za procjenu kvalitete građanskih akcija, koja će se pri procjeni rukovoditi sljedećim kriterijima:³⁴

- kvaliteta akcije,
- neposredna ili posredna korist za društvenu zajednicu te doprinos razvoju, civilnoga društva,
- organizacijski i ljudski kapaciteti za provedbu akcije,
- realan odnos troškova i očekivanih rezultata akcije,
- inovativnost akcije,
- uključenost građana,
- udio volonterskog rada.

U svrhu ovog rada, a u skladu s temom istog, u nastavku ću prikazati strukturu dodjele financijskih podrški od strane Zaklade Kajo Dadić u periodu od 2008. do 2015. godine.

³⁴ Zaklada „Kajo Dadić“; dostupno na: <http://www.zaklada-dadic.hr/o-zakladi/download-zona/send/7-tekst/51-tekst-natjecaja> [pristupljeno: 17.03.2016.]

✓ **Godina 2008.**

Na 9. i 11. Sjednici održanim 2008. godine, Upravni odbor Zaklade „Kajo Dadić“ je donio, odluku, na temelju izvještaj procjene te zahtjeva za odobravanjem financijskih potpora za inicijative, po natječaju za programsko područje "Naš doprinos zajednici" za dva godišnja ciklusa.

Tablica 2. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2008. godina

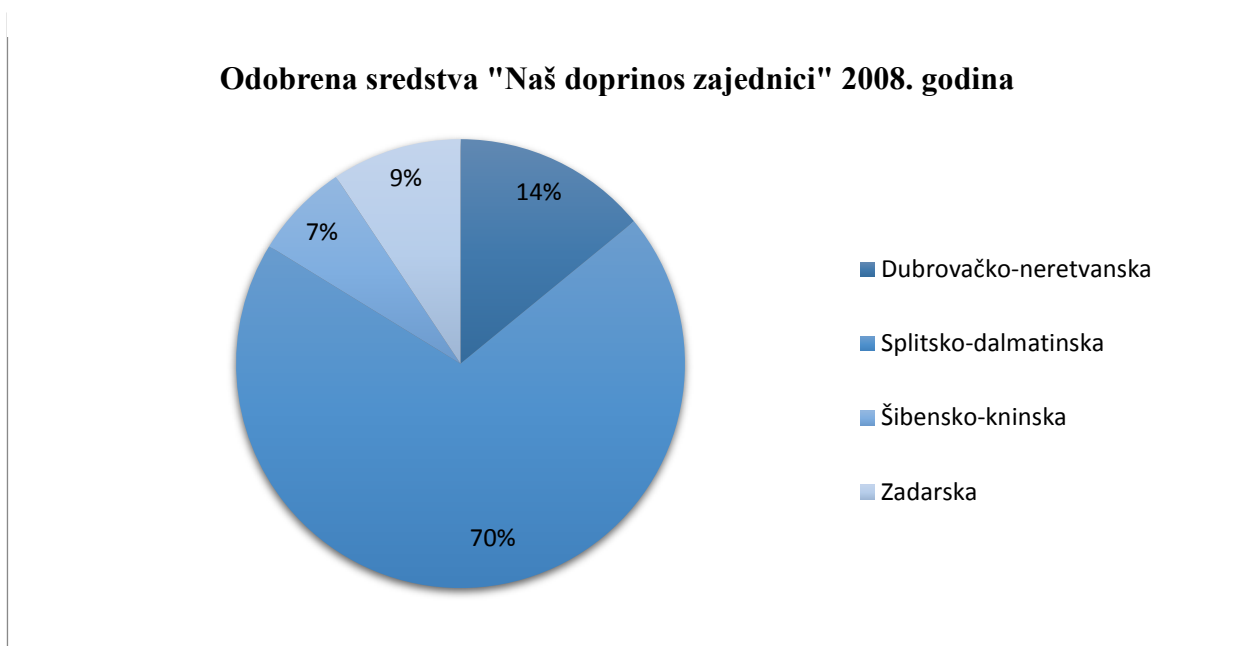
Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2008. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	2	2	0	0	0	0	22.500,00
Splitsko-dalmatinska	10	6	0	0	0	4	111.480,00
Šibensko-kninska	1	1	0	0	0	0	11.000,00
Zadarska	1	1	0	0	0	0	14.970,00
UKUPNO:	14	10	0	0	0	4	159.950,00

Izvor: Rezultati istraživanja

Kako je vidljivo u Tablici 2, sredstva su odobrena za 14 prijava u ukupnom iznosu od 159.950,00 kuna. Važno je napomenuti kako je visina sredstava koja se dodjeljivala u ovoj godini iznosila 15.000,00 kuna. Najveći broj organizacija kojima su dodijeljene financijske podrške djelovale su na području Splitsko-dalmatinske županije (Prikaz 1.). Ukupno deset organizacija ove godine dobilo je financijsku podršku u iznosu 159.950,00 kuna.

Programski i financijski Zaklada „Kajo Dadić“ je ovu godinu završila u prema predviđenom planu i aktivnostima. U skladu s zakladnom svrhom, a na temelju uvida u rezultate studiranja i lošu socijalnu situaciju, zaklada je na temelju zahtjeva produžila mjesečno stipendiranje trima studenticama u iznosu od 1.000,00 kuna.

Prikaz 1. Odobrena sredstva po županijama za 2008. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

✓ **Godina 2009.**

U skladu s partnerskim Sporazumom s Nacionalnom zakladom i odobrenim proračunom od ove godine, Upravitelj je zaposlen na puno radno vrijeme te uz novo zaposlenu djelatnicu na pola radnog vremena čini mali tim zaklade. Nadalje, uvedeno je urudžbiranje cjelokupne korespodencije kao i korištenje informatičke podrške poslovno operativnog sustava za redovno kontroliranje tijeka realizacije inicijativa (akcija).

Pismeno su kontaktirani županijski odjeli za suradnju s udrugama s ciljem da ih se upozna s radom zaklade te decentralizacije financijskih potpora u okviru programskog područja "Naš doprinos zajednici". Također je pokušano napraviti istraživanje o postojanju i provođenju socijalno odgovornih aktivnosti u profitnim organizacijama. Nažalost, od ukupno 328 poziva na anketiranje putem elektronične pošte i nakon 150 telefonskih poziva, povratne informacije su dobivene od strane samo 7 organizacija. Zbog tako malog uzorka, istraživanje je propalo. Još jedan neuspjeh za zakladu se dogodio prilikom raspisivanja nagradnog natječaja za učenike osnovnih škola grada Splita „Odlikaš dobrote“. Naime, unatoč dobroj promociji natječaja kojim se pozivalo mlade na njegovanje kulture davanja i pomoći kroz tri natječajne kategorije, stigle su samo tri prijave od kojih jedna nije zadovoljila formalne uvjete te je odlukom Upravnog odbora, natječaj poništen.

Nastavlja se provođenje natječajnog postupka u programu "Naš doprinos zajednici". Jedinice lokalnih samouprava u četiri dalmatinske županije se upoznalo s programom potpora građanskim inicijativama i projektima civilnoga sektora.

Na temelju završnih izvještaja Komisije za procjenu građanskih inicijativa (akcija), Upravni odbor je na 15. i 18. Sjednici donio odluku o pružanju financijske potpore za ukupno 24 organizacije (Tablica 3).

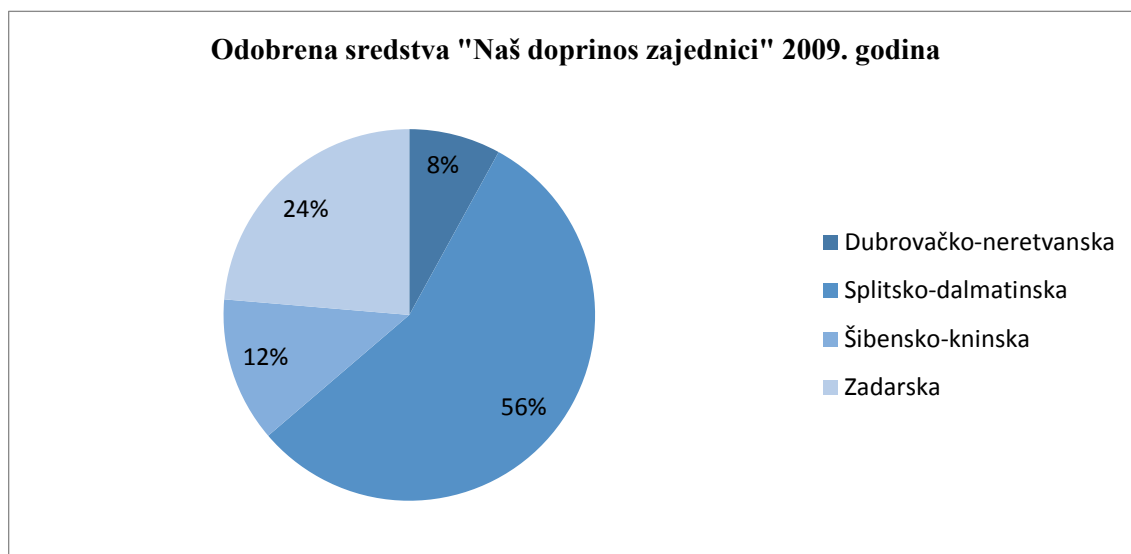
Tablica 3. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2009. godina

"Naš doprinos zajednici" 2009. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	2	2	0	0	0	0	25.000,00
Splitsko-dalmatinska	14	5	0	0	0	9	174.532,00
Šibensko-kninska	3	3	0	0	0	0	39.450,00
Zadarska	5	2	0	1	0	2	74.086,38
UKUPNO:	24	12	0	1	0	11	313.068,38

Izvor: Rezultati istraživanja

Na oba ciklusa natječaja za programsko područje "Naš doprinos zajednici" prijavilo se ukupno 74 organizacije od kojih je njih 9 odbačeno zbog neispunjenja formalnih uvjeta natječaja. Najčešće, organizacije ne zadovolje formalne uvjete zbog nedostatka nekog od dokumenata važnih prilikom prijave inicijative (akcije). U prvom ciklusu, financijsku potporu je dobilo 10, a u drugom 14 organizacija. I ove godine, najviše financijskim podrški, ukupno 14, je dodijeljeno na području Splitsko - dalmatinske županije (Prikaz 2).

Prikaz 2. Odobrena sredstva po županijama za 2009. godina

Izvor: Rezultati istraživanja

Nastavljeno je stipendiranje tri studentice Sveučilišta u Splitu nakon uspješno završene akademske godine i dostavljenih molbi za produženje stipendiranja zbog nepromijenjenih socijalnih okolnosti.

✓ **Godina 2010.**

Zaklada nastavlja s aktivnostima raspisivanja natječaja 'Naš doprinos zajednici' u dva ciklusa.

U vidu upoznavanja javnosti s radom same zaklade i Natječajem „Naš doprinos zajednici“, obavljeno je 16 prezentacija uz podršku i pomoć organizacija koje su prethodno dobile sredstva od zaklade ili su bile u fazi realizacije svojih inicijativa (akcija).

U prvom (proljetnom) ciklusu, zabilježen je porast prijava na natječaj od 36%.

Od ukupno 53 organizacije koje su zadovoljile formalne uvjete i čije inicijative (akcije) su upućene Komisiji na procjenu kvalitete inicijativa (akcija), njih 15 je dobilo financijsku podršku. Također 15 organizacija je ostvarilo podršku i u drugom ciklusu (jesenskom) u kojem je formalne uvjete zadovoljilo ukupno 40 organizacija. Detaljnije u Tablici 4.

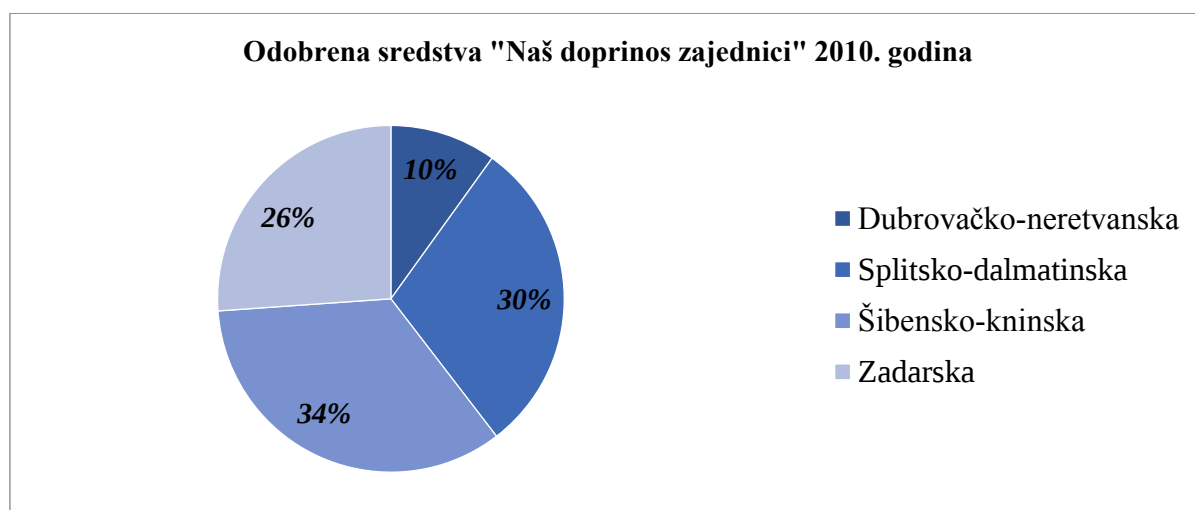
Tablica 4. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2010. godina

Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2010. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	3	1	0	0	1	1	37.030,00
Splitsko-dalmatinska	9	7	0	0	1	1	110.536,13
Šibensko-kninska	10	7	1	0	0	2	127.978,00
Zadarska	8	4	1	0	2	1	97.395,30
UKUPNO:	30	19	2	0	4	5	372.939,43

Izvor: Rezultati istraživanja

Dakle, u dva natječajna ciklusa odobreno je 30 financijskih potpora u ukupnom iznosu od 372.939,43 kuna. Obuhvaćeno je svih 5 županija (Prikaz 3) počevši od Ličko-senjske pa do Dubrovačko-neretvanske. Od ukupno 30 organizacija, jedna je odustala od potpisivanja ugovora te je tako 14 organizacija realiziralo svoje inicijative (akcije) bez većih poteškoća.

Prikaz 3. Odobrena sredstva po županijama za 2010. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

Tijekom ove godine zaprimljene su nove zamolbe za pomoć tj. stipendiranje na koje je zaklada zbog statutarne ograničenja morala negativno odgovoriti.

✓ **Godina 2011.**

Plan postavljen u prethodnoj godini za 2011. godinu, uspješno je realiziran:³⁵

- nastavak realizacije natječaja "Naš doprinos zajednici" s istim brojem potpora, ali smanjenih pojedinačnih iznosa i to do 13.000,00 kn po odobrenoj građanskoj inicijativi;
- izrada brošure na temu filantropije s prikazom filantropije u Dalmaciji;
- preseljenje u novi prostor;
- suradnja s Vladinim uredom za udruge u svrhu decentralizacije objave natječaja ministarstava RH;
- sudjelovanje u aktivnostima Radne skupine za pripremu Programa osnaživanja lokalne suradnje iniciranom od strane Nacionalne zaklade;
- suradnja u organizaciji "Dana građanskih inicijativa" u suradnji s Nacionalnom zakladom i regionalnim zakladama.

Od pristiglih prijava na Natječaj „Naš doprinos zajednici“ u proljetnom ciklusu, ukupno 52 prijedloga građanskih inicijativa (akcija) prosljeđeno je na procjenu Komisiji za procjenu kvalitete građanskih inicijativa nakon čega je odobren maksimalan broj prijava (15 prijava).

³⁵ **Zaklada „Kajo Dadić“**; dostupno na: <http://www.zaklada-dadic.hr/o-zakladi/godisnji-izvjestaji>

[Pristupljeno: 03.04.2016.]

Tablica 5. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2011. godina

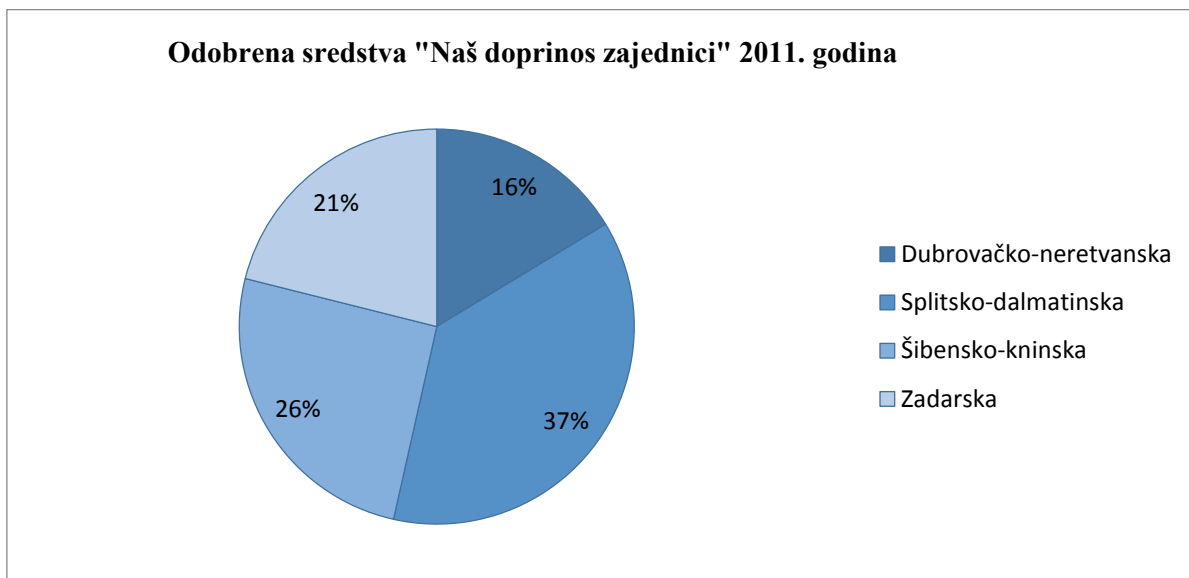
Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2011. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	5	5	0	0	0	0	57.690,00
Splitsko-dalmatinska	12	5	1	1	1	4	131.430,00
Šibensko-kninska	7	4	0	0	0	3	89.730,00
Zadarska	6	3	0	2	0	1	74.510,00
UKUPNO:	30	17	1	3	1	8	353.360,00

Izvor: Rezultati istraživanja

Isti broj odobren je i u drugom ciklusu od ukupno 40 prijedloga koje je Komisija za procjenu kvalitete građanski inicijativa (akcija) vrednovala. Broj prijava organizacija je prilično sličan prošlogodišnjem (Tablica 5.). Naravno i dalje se trudilo kroz prezentacije javnost upoznati s radom same Zakalde kao i s natječajem.

U zaključnom odlučivanju o pružanju financijske podrške, prvenstveno se pazilo na kriterij kvalitete samih inicijativa, te na regionalnu pripadnost organizacija. Naime, jako je važno da se financijska podrška pruži u jednakom omjeru svim županijama (Prikaz 4), naravno uz prethodni uvjet zadovoljenja kriterija kvalitete.

Prikaz 4. Odobrena sredstva po županijama za 2011. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

✓ **Godina 2012.**

Decentralizirani model se u kontinuitetu provodi već petu godinu tijekom kojeg se dodjeljuju financijske potpore za organizacije civilnoga društva. U sklopu istog dodjeljuju se potpore za natječaj „Naš doprinos zajednici“, a od ove godine i natječaj „Društveni kapital zajednice“ s cilje da se poveća promocija i suradnja u lokalnoj zajednici. Natječaj je prvi put objavljen u kolovozu. Po zaključenju natječaj je pristiglo ukupno 11 prijava: 3 iz Zadarske županije, 6 iz Splitsko-dalmatinske županije, te 2 iz Šibensko-kninske županije. Poštujući natječajne kriterije, Komisija je odabrala dvije najkvalitetnije prijave. Jedna prijava je pristigla iz kninske organizacije - Ekološka udruga „KRKA“ te je dobila financijsku podršku u visini 40,000.00 kuna, a druga iz sinjske organizacije „Centar za ruralni razvoj - CERURA“ s nešto malo manjom financijskom podrškom (39,750.00 kuna). I u ovoj godini su dodijeljene financijske podrške (Tablica 6.) za ukupno 30 inicijativa (akcija), pritom poštujući kriterije i regionalnu raspoređenost (Prikaz 5.).

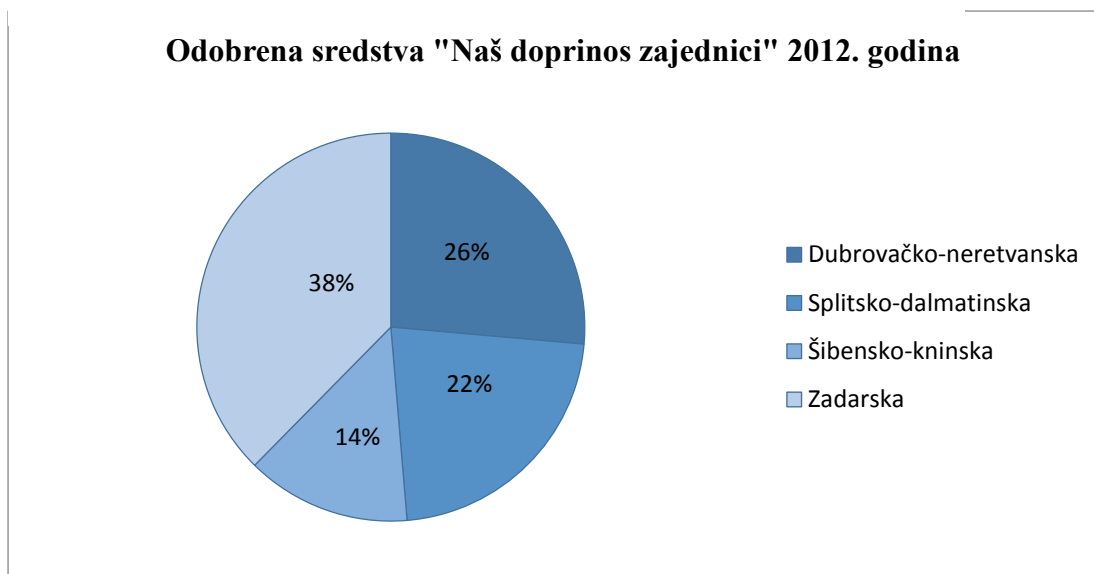
Tablica 6. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2012. godina

Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2012. godina

Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	8	4	1	0	1	2	98.125,00
Splitsko-dalmatinska	7	5	0	0	0	2	82.742,00
Šibensko-kninska	4	2	1	0	0	1	51.000,00
Zadarska	11	4	4	2	0	1	139.804,99
UKUPNO:	30	15	6	2	1	6	371.671,99

Izvor: Rezultati istraživanja

Ukupno 30 organizacija, pretežno udruga dobilo je financijsku potporu u iznosu od 371.671,99 kuna. Najveći broj organizacija u dva ciklusa ove godine je s zadarskog područja, te su te organizacije dobile i najveći iznos podrške.

Izvor.: Rezultati istraživanja

✓ **Godina 2013.**

Osim sad već ustaljenog natječaja „Naš doprinos zajednici“, ova godina je značajna za Zakladu „Kajo Dadić“. Prvi razlog tom je prepoznavanje rada zaklade od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova europske unije s kojima je u svibnju ove godine potpisan Sporazum o poslovnoj suradnji na provedbi decentraliziranog modela financiranja projekata i programa udruga u području provedbe „Natječaja za prijavu projekata udruga za ostvarenje prava na financijske potpore u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna za 2013. godinu na poziciji MRRFEU“. Drugi razlog je potpisivanje s Nacionalnom zakladom Sporazum o proširenju decentraliziranog modela dodjele financijskih potpora kojim se tijekom sljedeće, 2014. godine pored prethodno navedenog natječaja „Naš doprinos zajednici“ provesti i 5 novih natječaja ministarstava u suradnji s regionalnim zakladama u ulozi provedbenih tijela. Novi natječaji su sljedeći:³⁶

- Prevencija nasilja nad i među djecom i mladima,
- Prevencija ovisnosti i resocijalizacija ovisnika,
- Sufinanciranje programa lokalnih volonterskih centara,
- Podrška obitelji te promicanje i zaštita prava djece, te
- Projekti usmjereni mladima.

³⁶ Zaklada „Kajo Dadić“ – Godišnji izvještaj za 2013. godinu, str. 5.

Natječaj za građanske inicijative 'Naš doprinos zajednici' objavljen u ožujku 2013. godine, zatvoren je u prosincu iste godine. Naime, u ovoj godini se održavao samo jedan ciklus natječaja. Dodijeljeno je 195.833,24 kuna financijske potpore (Tablica 7.), a najveći broj odobrenih inicijativa (akcija) je i ovu godinu s zadarskog područja (Prikaz 6.).

Natječaj „Društveni kapital zajednice“ uspješno je proveden i ove godine. Ukupno je zaprimljeno 21 prijava što je skoro duplo više nego prošle godine. Od tih 21 prijave, potporu je nakon procjene Komisije dobilo 8 organizacija – dvije u svakoj od 4 dalmatinske županije, u iznosu od 298.500,00 kuna. Prosjek iznosa koje su organizacije dobivale kao financijsku podršku je oko 40.000,00 kuna.

Nakon što je 2006. godine raspisan natječaj za dodjelu stipendija, te su iste dodjeljivane u kontinuitetu do srpnja ove godine u iznosu od 1.000,00 kuna, u ovoj godini, točnije u listopadu je raspisan novi natječaj. U prosincu iste godine, troje novih studenata je potpisalo Ugovor o stipendiji u iznosima od 600,00 kuna. Isti studenti se u kontinuitetu stipendiranju i danas.

Tablica 7. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2013. godina

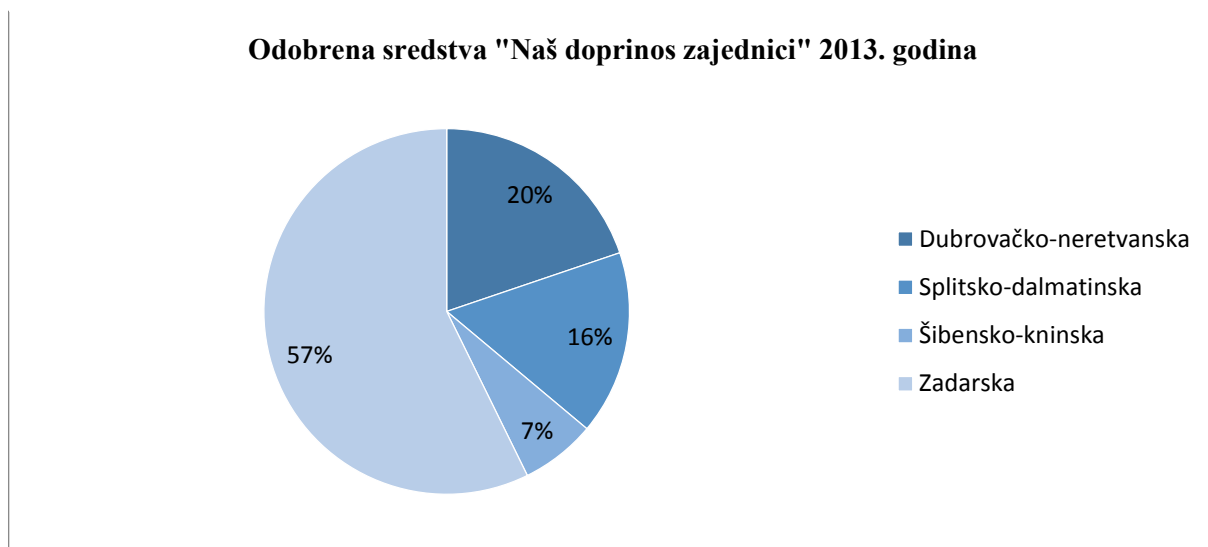
Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2013. godina

Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	3	2	0	0	0	1	38.774,25
Splitsko-dalmatinska	3	1	0	0	0	2	31.900,00
Šibensko-kninska	1	1	0	0	0	0	13.000,00
Zadarska	8	1	0	4	0	3	112.158,99
UKUPNO:	15	5	0	4	0	6	195.833,24

Izvor: Rezultati istraživanja

Zaprimljeno je 36 prijava organizacija, 4 su odbačene zbog nezadovoljavanja formalnih uvjeta natječaja, a 32 su upućene u postupak procjene. Odobreno je 15 financijskih podrški, i to: 8 iz Zadarske, 3 iz Splitsko-dalmatinske, 3 iz Dubrovačko-neretvanske i 1 iz Šibensko-kninske županije.

Prikaz 6. Odobrena sredstva po županijama za 2013. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

✓ **Godina 2014.**

I u ovoj godini zaklada je potpisala Sporazum o suradnji na provedbi decentraliziranog modela dodjele i praćenja financijskih podrški iz sredstava državnog proračuna organizacijama civilnoga društva i zdravstvenim organizacijama u Republici Hrvatskoj. Upravo na temelju tog Sporazuma i u ovoj godini je provedeno 5 natječaja kao i u prethodnoj:

- Prevencija nasilja nad i među djecom i mladima,
- Prevencija ovisnosti i resocijalizacija ovisnika,
- Sufinanciranje programa lokalnih volonterskih centara,
- Podrška obitelji te promicanje i zaštita prava djece, te
- Projekti usmjereni mladima.

Tim zaklade se u ovoj godini proširio za dvije djelatnice na mjestu programske suradnice te mjestu suradnice za administraciju i financije.

Po Natječaju za građanske akcije 'Naš doprinos zajednici' u prvom ciklusu su 40, a u drugom 45 organizacija tj. njihove prijave upućene Komisiji za procjenu. Komisija je prateći određene kriterije koje sam prethodno navela, odobrila financijsku podršku za ukupno 20 organizacija (Tablica 8.).

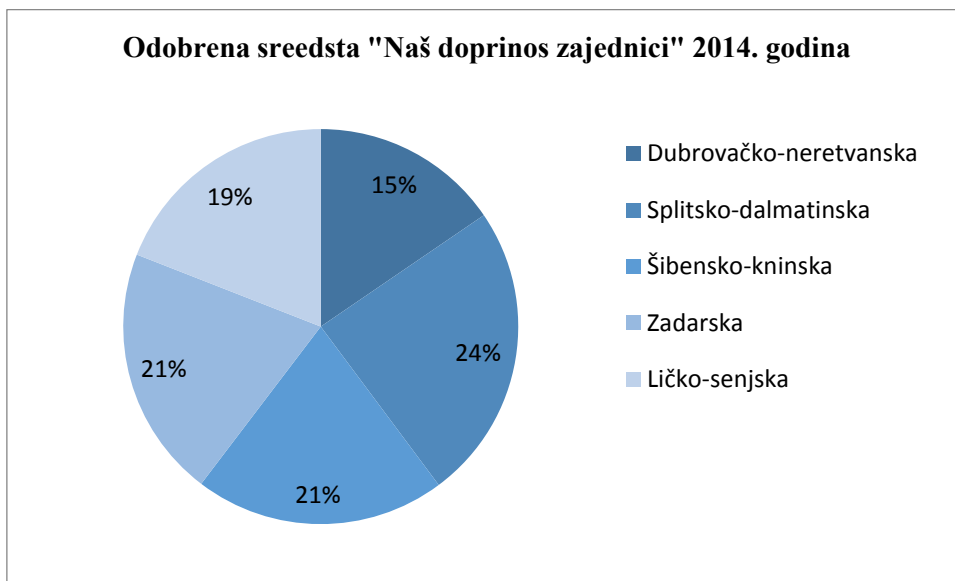
Tablica 8. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2014. godina

Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2014. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	3	1	0	0	0	2	39.000,00
Splitsko-dalmatinska	5	1	0	2	0	2	61.400,00
Šibensko-kninska	4	3	0	1	0	0	51.803,25
Zadarska	4	2	0	2	0	0	51.935,00
Ličko-senjska	4	0	0	1	0	3	48.076,85
UKUPNO:	20	7	0	6	0	7	252.215,10

Izvor: Rezultati istraživanja

Kako je vidljivo u Prikazu 7, broj podržanih građanskih akcija je poprilično ujednačen. Kako sam prethodno navela, Komisija za procjenu, osim kvalitete samih inicijativa, pazi i na pravilnu regionalnu raspoređenost dodijeljenih financijskih podršku. Promatrajući podatke u tablici i na prikazu, vidljivo je da kako je navedena dodatna županija – Ličko-senjska. Naime, ove godine Zaklada „Kajo Dadić“ je „preuzela“ nadležnost nad ovom županijom u okviru DEM-a, od druge regionalne zaklade. Od tad je raspoređenost županija na ukupno četiri regionalne zaklade ravnomjerna.

Prikaz 7. Odobrena sredstva po županijama za 2014. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

U toj godini se prestao raspisivati natječaj za programsko područje „Društveni kapital zajednice“.

✓ **Godina 2015.**

Zaklada „Kajo Dadić“ uspješno je i u ovoj godini provela natječaj „Naš doprinos zajednici“ prema DEM-u a u suradnji s još tri regionalne zaklade iz Osijeka, Pule i Zagreba. U ovoj godini, financijsku podršku je ostvarilo 30 organizacija (Tablica 9.) u ukupnom iznosu od 344.645,11 kuna.

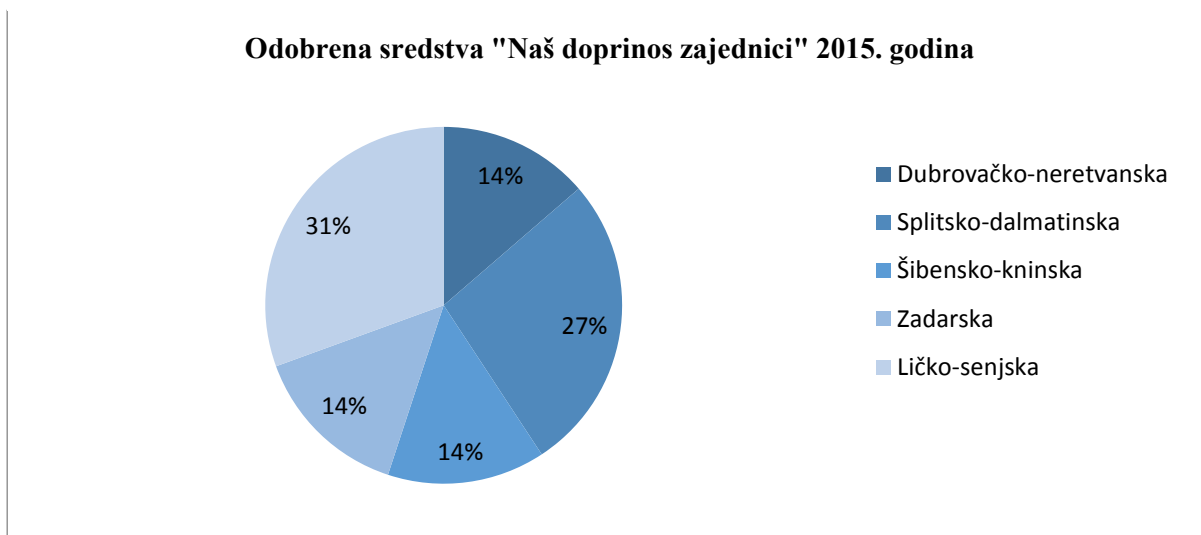
Promatrajući navedenu Tablicu 9, može se uočiti kako je znatan porast odobrenih tj. dodijeljenih financijskih potpora u Ličko-senjskoj županiji (Prikaz 8.). Glavni razlog tom je, svakako, intenzivno održavanje prezentacija i upoznavanje lokalnih organizacija civilnoga društva s radom zaklade i samim natječajem. Također je važan podatak da je ova županija pod nadležnosti Zaklade „Kajo Dadić“ tek od 2014. godine, stoga podaci o prethodnim odazivima organizacija civilnoga društva s ovog područja nisu u dokumentaciji zaklade.

Tablica 9. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2015. godina

Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2015. godina							
Županije	Broj prijava	Udruge	Mjesni odbori	Dječji vrtići	Osnovne škole	Ostali oblici organizacije	Odobreni iznos (kn)
Dubrovačko-neretvanska	4	1	0	0	3	0	49.240,26
Splitsko-dalmatinska	8	5	0	0	2	1	97.583,00
Šibensko-kninska	4	2	0	0	2	0	51.590,00
Zadarska	4	2	0	0	2	0	51.864,00
Ličko-senjska	9	7	0	0	2	0	110.107,85
UKUPNO:	29	17	0	0	11	1	360.385,11

Izvor: Rezultati istraživanja

Prikaz 8. Odobrena sredstva po županijama za 2015. godinu

Izvor: Rezultati istraživanja

Temeljem suradnje s Ministarstvom socijalne politike i mladih, Ministarstvom zdravlja i Vladinim uredom za udruge uz potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva, zaklada je kao provedbeno tijelo razine 2, uspješno provela 10 natječajâ: ³⁷

- Prevencija nasilja nad i među djecom i mladima
- Razvoj lokalnih volonterskih centara
- Rehabilitacija, tretman i resocijalizacija ovisnika
- Podrška obitelji te promicanje i zaštita prava djece
- Podrška udrugama mladih i za mlade
- Pružanje usluge asistencije osobama s invaliditetom
- Skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelj
- Prevencija, tretman i liječenje ovisnika
- Psihosocijalna potpora
- Projekti iz područja zdravlja

Na svih deset natječajâ, ukupno je pristiglo 207 prijava od čega je odobreno 35 za 6 natječajâ, a do trenutka pisanja ovog rada, rezultati za preostala 4 natječajâ još nisu objavljeni.

U samom početku prijave organizacija civilnoga društva koje su stizale na adresu Zaklade „Kajo Dadić“ nisu bile brojne. Međutim s porastom održavanja različitih prezentacija i informiranja javnosti na različite načine, interes za financijsku potporu se znatno povećao. Pristigle prijave prvo prolaze provjeru formalnih uvjeta. Praksa je pokazala kako se prilikom promjene zakonskog okvira povećava broj odbačenih prijava upravo na ovoj razini. Svatko bi trebalo intenzivnije informirati organizacije o promjenama s jedne strane a s druge strane iste te organizacije bi trebale temeljitije iščitavati natječajnu dokumentaciju. Naravno za to su potrebni resursi koje organizacije, nažalost nemaju mogućnost osigurati. Uz organizacijske svrhe i svakodnevnu borbu za opstanak u društvu, organizacije nisu u mogućnosti, osobito u kriznim uvjetima koje pogađaju sve sektore i slojeve društva, osigurati vrijeme i ljudske resurse za dodatne administrativne poslove. Kako je prikazano u Tablici 10. u godinama krize zamjetno je kako su se sredstva za financijske podrške organizacijama civilnoga društva povećavala.

³⁷ Zaklada „Kajo Dadić“ – Godišnji izvještaj za 2015. godinu; str.19.-20.

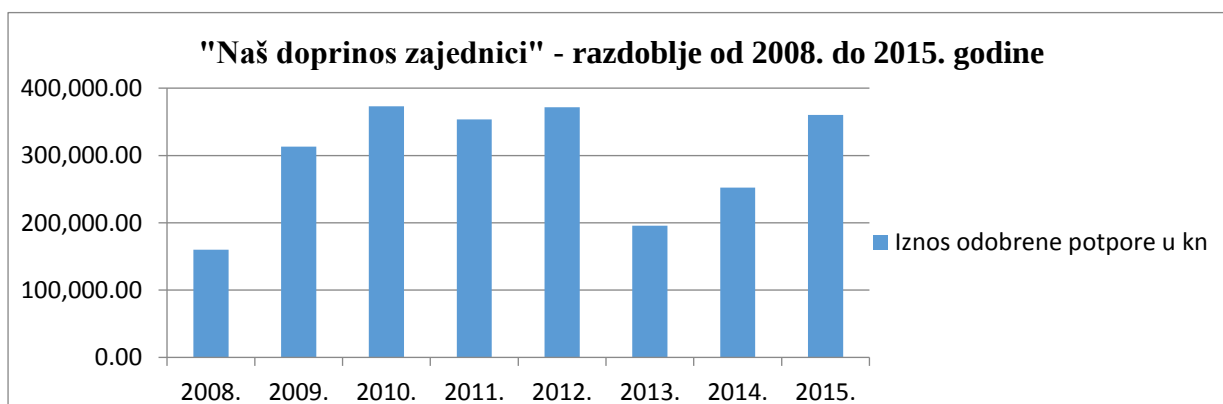
Tablica 10. Financijska potpora Zaklade „Kajo Dadić“ u razdoblju od 2008. do 2015. godine

<i>"Naš doprinos zajednici"</i>		
Godine	Broj organizacija	Iznos odobrene potpore u kn
2008.	14	159.950,00
2009.	24	313.068,38
2010.	30	372.939,43
2011.	30	353.360,00
2012.	30	371.671,99
2013.	15	195.833,24
2014.	20	252.215,10
2015.	29	360.385,11
UKUPNO	192	2.379.423,25

Izvor: Rezultati istraživanja

U grafu 3. je vidljivo kako je u 2013. godini došlo do smanjenja financijskih sredstava organizacijama civilnoga društva. Smanjenje kao takvo se nije zapravo dogodilo već je uz Natječaj „Naš doprinos zajednici“ raspisan i Natječaj „Društveni kapital zajednice“. U skladu s tim u ovoj godini je zapravo OCD-ovima pružena veća podrška od prijašnjih godina, no kako se kroz rad promatra kretanje Natječaja „Naš doprinos zajednici“ rezultati prikazuju smanjenje.

Graf 3. Pregled odobrenih financijskih potpora za natječaj „Naš doprinos zajednici“ – razdoblje od 2008. do 2015. godine

Izvor: Rezultati istraživanja

ZAKLJUČAK

Prema posljednjim dostupnim podacima iz 2015. godine, samo broj udruga, kao jednog od najzastupljenijih oblika organizacija civilnoga društva, iznosio je ukupno 52 272³⁸ Razlog ovako velikom broju organizacija civilnog društva svakako možemo promatrati kroz sljedeće činjenice:

- država i privatni sektor ne žele, ne mogu ili pak ne znaju pružati pomoć i podršku ranjivim skupinama društva,
- rastuća nezaposlenost,
- osiromašenje srednjeg sloja građanstva te
- širenje apatije.

Svoje programe i projekte organizacije civilnog društva financiraju na različite načine, bilo putem javnih natječaja, putem javnog poziva za iskaz interesa za suradnju, iz proračunskih zaliha, putem financijske potpore za realizaciju javnih potreba RH na temelju zakona ili pak odlukom čelnika tijela državne uprave.

Nerijetko je slučaj da organizacije apliciraju na više natječaja, a donatori, s druge strane, koriste različite načine za dodjelu potpora. Potpore se tako dodjeljuju u obliku:

- sredstva iz državnog proračuna,
- sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću,
- sredstva iz naknade za zaštitu okoliša,
- sredstva iz proračuna gradova, općina i županija
- sredstva iz proračuna Grada Zagreba,
- sredstva iz dijela prihoda od HRT pristojbe, te
- nefinancijska sredstva (potpore).

Do 2008. godine, sredstva koja su se dodjeljivala organizacijama civilnoga društva su imala uzlaznu putanju, no nastankom krize dolazi do smanjenja istih. U samo jednu godinu ukupna bespovratna sredstva su smanjena za 94.573.121,12 kuna. Smanjenje u toj godini je bilo izraženo prvenstveno zbog smanjenja sredstava iz državnog proračuna. Isti trend se nastavlja do 2011. godine. Nakon dvije godine uzastopnog pada ukupnih sredstava namijenjenih projektima i programima organizacija civilnoga društva, u 2011. taj je trend

³⁸ Portal hrvatskog kulturnog vijeća; dostupno na: <http://www.hkv.hr/vijesti/komentari/21012-zeljko-sakic-nevladine-udruge-u-hrvatskoj-u-sluzbi-lijevog-svjetonazora.html> [pristupljeno: 18.05.2016.]

preokrenut te su se ukupna sredstva u 2011., u odnosu na 2010., povećala za 60.967.292,76 kuna. Jedan od razloga povećanja leži u činjenici da su u izvješća za tu godinu uvršteni podaci o nacionalnom doprinosu projektima financiranim iz pred pristupnih programa Europske unije. U 2012. godini, sredstva iz držanog proračuna kao i sredstva od igara na sreću su najniža no ikad do tada. Bolja slika je uslijedila u sljedećoj, 2013. godini. Ukupna sredstva su se rapidno povećala, a u izvješća su uključeni tijela čiji podaci nisu bili obrađivani u prethodnim godinama (Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski audiovizualni centar, Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Agencija za elektroničke medije koja sredstva dodjeljuje iz prihoda od HRT pristojbe, te Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture). U kontekstu navedenog, u 2013. i 2014. godini samo od sredstava iz proračuna Grada Zagreba, proračuna ostalih gradova, općina i županija, dodijeljeno je ukupno 2.057.367.847,75 kuna. Navedeni iznos bi bio svakako veći, međutim određeni broj općina nije dostavio svoja izvješća za 2014. godinu.

Promatramo li financiranje OCD-ova samo s lokalne razine, odnosno na primjeru Zaklade „Kajo Dadić“, u kriznim godinama zamjetno je kako su se sredstva za financijsku podršku organizacijama civilnoga društva povećavala. Razlog tom su i sami broj prijava koje su stizale na adresu Zaklade „Kajo Dadić“. Naime, samo u 2010. godini je pristiglo 36% više prijava nego prethodne godine. Dakle, potreba za financiranjem iz izvora ovakvog tipa se pokazala kao velika potreba za organizacije. U promatranom periodu od 2008. do 2015. godine upravo u godinama u kojima je kriza bila na vrhuncu, financiran je najveći broj organizacija.

Na kraju mog teoretskog i empirijskog istraživanja, mogu zaključiti kako financijska i ekonomska kriza koja je zahvatila svijet pa tako i Hrvatsku, zapravo ima dvojak utjecaj na naše društvo. Prvi utjecaj je negativan i svakako, po mom mišljenju ima jači učinak. Ti učinci su vidljivi upravo kroz gore navedene činjenice: rastuća nezaposlenost, osobito mladih, obrazovanih ljudi, osiromašenje srednjeg sloja građanstva, smanjena sredstva proračuna i sl. Suprotno navedenom, pozitivan utjecaj spomenute krize je udruživanje ljudi u skupine (organizacije). Na taj način interesne skupine imaju mogućnost zajedničkim se snagama izborili i zaštitili svoje interese. Zajednička suradnja, uvažavanje, podrška i druženje dolaze do izražaja a to je jedini način da se postignu rezultati.

LITERATURA

1. Baloban, S., (2000.): Izazovi civilnog društva u Hrvatskoj, Kršćanska sadašnjost, Zagreb
2. Bežovan, G., (2005.): Civilno društvo, Nakladni zavod Globus, Zagreb
3. Bežovan, G. i Zrinščak, S., (2007.): Civilno društvo u Hrvatskoj, Jesenski i Turk, Zagreb
4. European Economic and Social Committee, Reshaping Europe: Civil Society's Perspective of the Europe of Tomorrow, Bertelsmann Stiftung, Belgium
5. Godišnji izvještaj o radu za 2004. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
6. Godišnji izvještaj o radu za 2005. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
7. Godišnji izvještaj o radu za 2006. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
8. Godišnji izvještaj o radu za 2007. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
9. Godišnji izvještaj o radu za 2008. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
10. Godišnji izvještaj o radu za 2008. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
11. Godišnji izvještaj o radu za 2013. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
12. Godišnji izvještaj o radu za 2014. godinu, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
13. Jurčić, LJ.: Financijska kriza i fiskalna politika, Ekonomski fakultet, Zagreb
14. Lewinsky, T. i Muharemovic A., (2011.): Menadžment za organizacije civilnog društva, Prevela s engleskog jezika: Natalija Gojković, TASCO, Sarajevo
15. Narodne novine (1995.), Zakon o zakladama i fundacijama, 36/95, 64/01, str. 1-14.
16. Roebeling, G. i de Vries, J., (2011.): Zagovaranje i lobiranje u svrhu društvenih promjena, TASCO, Sarajevo
17. Udruga Zora i dr., (2014.): Aktivistička početnica: Prostor rodne i medijske kulture „K-zona“, Zagreb
18. Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, (2012.): Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine, Zagreb
19. Zaklada „Kajo Dadić“ – Godišnji izvještaj za 2013. godinu
20. Zaklada „Kajo Dadić“ – Godišnji izvještaj za 2015. godinu

Internet izvori:

1. <http://europskazaklada-filantropija.hr/filantropija/>
2. <http://europskazaklada-filantropija.hr/filantropija/>
3. <http://www.hkv.hr/vijesti/komentari/21012-zeljko-sakic-nevladine-udruge-u-hrvatskoj-u-sluzbi-lijevog-svjetonazora.html>

4. <http://onlinerjecnik.com/rjecnik/strane-rijeci/Ci/15>
5. <http://tacso.civilnodrustvo-istra.hr/Menadzment%20za%20organizacije%20civilnog%20drustva/Predgovor.html#Topic2>
6. <http://www.civilnodrustvo-istra.hr/korisno/pojmovnik-civilnog-drustva>
7. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/08-02-02_01_2015.htm
8. <http://www.programstep.info>
9. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20financiranju%20projekata%20i%20programa%20organizacija%20civilnoga%20dru%C5%A1tva%20iz%20javnih%20izvora%20u%202013.%20godini.pdf>
10. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages//UserFiles/File//Financijsko%20izvjesce%202008.pdf>
11. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Izvjesce%202009%20lowres.pdf>
12. <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages//slike//Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20financiranju%20iz%20javnih%20izvora%202014.pdf>
13. <http://www.zadobrobit.hr>
14. <http://www.zaklada-dadic.hr/o-zakladi/download-zona/send/7-tekst/51-tekst-natjecaja>
15. <http://www.zakladauvijeksasrcem.hr/o-nama/vrsta-zaklade/>
16. <http://www.zakon.hr/z/164/Zakon-o-zakladama-i-fundacijama>
17. <http://www.zakon.hr/z/164/Zakon-o-zakladama-i-fundacijama>
18. http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/o_nama/godisnji_izvjestaj_o_radu/godisnji_izvjestaj_05.pdf

POPIS TABLICA

Tablica 1. Ukupni iznosi bespovratnih sredstava dodjeljeni u razdoblju od 2008.-2014....	28
Tablica 2. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2008. godina	37
Tablica 3. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2009. godina	39
Tablica 4. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2010. godina	41
Tablica 5. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2011. godina	43
Tablica 6. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2012. godina	45
Tablica 7. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2013. godina	47
Tablica 8. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2014. godina	49
Tablica 9. Odobrena sredstva "Naš doprinos zajednici" 2015. godina	51
Tablica 10. Financijska potpora Zaklade „Kajo Dadić“ u razdoblju od 2008. do 2015. godine	53

POPIS SLIKA

Slika 1. Regionalne mreže – partneri Nacionalne zaklade	13
Slika 2. Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva u Republici	15
Slika 3. Filantrop Kajo Dadić	31
Slika 4. Izložba filantropa u Dalmaciji	33
Slika 5. Knjižica „Dobra djela 3.b“	34
Slika 6. Izložba „Zajedno za zajednicu“	35

POPIS PRIKAZA

Prikaz 1. Odobrena sredstva po županijama za 2008. godinu	38
Prikaz 2. Odobrena sredstva po županijama za 2009. godina	40
Prikaz 3. Odobrena sredstva po županijama za 2010. godinu	41
Prikaz 4. Odobrena sredstva po županijama za 2011. godini	44
Prikaz 5. Odobrena sredstva po županijama za 2012. godinu	46
Prikaz 6. Odobrena sredstva po županijama za 2013. godinu	48
Prikaz 7. Odobrena sredstva po županijama za 2014. godinu	50
Prikaz 8. Odobrena sredstva po županijama za 2015. godinu	51

POPIS GRAFOVA

Graf 1. Prihodi Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u razdoblju 2004.-2014. god.	8
Graf 2. Ocjena općeg ugleda Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.....	12
Graf 3. Pregled odobrenih financijskih potpora za natječaj „Naš doprinos zajednici“ – razdoblje od 2008. do 2015. godine	53

SAŽETAK

Jedna od pretpostavki i mjerila demokracije u jednoj zemlji svakako je stvaranje okruženja za razvoj civilnoga društva. U cilju postizanja općeg dobra u zajednici, neizbježna je kvalitetna suradnja državne vlasti s civilnim društvom. Ljudi određenih karakteristika lakše postaju dio manje zajednice koje djeluju kao organizacije civilnoga društva. Dobrobiti koje organizacije doprinose svojoj lokalnoj zajednici su velike i mjerljive kako u količini društvenog kapitala pojedinca i zajednice, tako i u poboljšanju kvalitete života u zajednici. U Hrvatskoj svakako ima još puno prostora za unaprjeđivanje međusektorske komunikacije kako bi se cilj, zbog kojeg su organizacije civilnoga društva nastale – poboljšanje općeg dobra, ispunio. Nadalje, jako je važno pomoći organizacijama civilnoga društva da se osnaže kako bi mogle surađivati s europskim organizacijama i kako bi mogle koristiti sredstva iz EU fondova.

Ključne riječi: Organizacije civilnoga društva, zaklada, filantropija, financijska podrška, kriza

SUMMARY

One of the preconditions and measures of democracy in a single country certainly is creation of environment for civil society development. For a purpose of achieving a common good in society, good cooperation of government with civil society is inevitable. People of a certain attributes more easily become part of a smaller community which operate as the civil society organisations. Benefits that organisations provide to their local community are huge and can be measured both in social capital quantity of individuals and community, and in life quality improvements in community. In Croatia, there is certainly a lot of space for improvements of communication between departments, so that the goal, for whose purpose civil society organisations came into existence – improvement of the common good, can be accomplished. Furthermore, it is of an essence to help civil society organisations to strengthen themselves so that they can cooperate with european organisations and so they can use resources from EU funds.

Key words: civil society organisations, foundation, philanthropy, financial support, crisis